

«Samruk-Kazyna Construction» АҚ

Қаржылық есептілік

*2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін,
тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебімен қоса*

МАЗМҰНЫ

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі

Қаржылық есептілік

Қаржылық жағдай туралы есеп	1-2
Жиынтық кіріс туралы есеп	3
Меншікті капиталдағы өзгерістер туралы есеп.....	4
Ақша қаражатының қозғалысы туралы есеп.....	5
Қаржылық есептілікке ескертпелер	6-43

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі

«Samruk - Kazyna Construction» АҚ-ның Акционері мен Директорлар кеңесіне

Пікір

Біз «Samruk - Kazyna Construction» АҚ-ның (бұдан әрі - «Компания») қаржылық есептілігіне аудит жүргіздік, әрі оған 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық жағдай туралы есеп, жиынтық кіріс туралы есеп, көрсетілген күнге аяқталған жыл үшін капиталдағы өзгерістер туралы есеп және ақша қаражатының қозғалысы туралы есеп, сондай-ақ есеп саясатының негізгі ережелеріне қысқаша шолуды қоса алғанда, қаржылық есептілікке жасалған ескертпелер жатады.

Біздің пікірімізше, қоса беріліп отырған қаржылық есептілік барлық елеулі қатынастарда 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның қаржылық жағдайын, сондай-ақ көрсетілген күнге аяқталған жыл ішіндегі ақша қаражатының қозғалысы мен қаржылық нәтижелерін Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына (ХҚЕС) сәйкес дұрыс бейнелейді.

Пікірді білдіру негізі

Біз аудитті Халықаралық аудит стандарттарына (ХАС) сәйкес жүргіздік. Осы стандарттарға сәйкес біздің міндеттеріміз одан әрі біздің есебіміздің «Аудитордың қаржылық есептіліктің аудиті үшін жауапкершілігі» бөлігінде сипатталған. Біз Бухгалтерлерге арналған халықаралық этика стандарттары жөніндегі кеңес (БХЭСК) қабылдаған Кәсіпқой бухгалтерлер этикасының халықаралық кодексіне (БХЭСК Кодексі) (халықаралық тәуелсіздік стандарттарын қоса алғанда) және біздің қаржылық есептіліктің аудитіне Қазақстан Республикасында қолданылатын этикалық талаптарға сәйкес Компанияға қатысты біз тәуелсізбіз және біз осы талаптар мен БХЭСК Кодексіне сәйкес басқа да этикалық міндеттерді орындадық. Біз алынған аудиторлық дәлелдер өз пікірімізді білдіру үшін негіздеме ретінде болуы үшін жеткілікті әрі лайықты болып табылады деп пайымдаймыз.

Аудиттің басты мәселелері

Аудиттің басты мәселелері - біздің кәсіптік пайымдауымызға сай ағымдағы кезең үшін қаржылық есептіліктің аудиті үшін барынша маңызды болып табылған мәселелер. Бұл мәселелер қаржылық есептілік аудитіміздің контекстінде және осы есептілік туралы пікірімізді қалыптастыру кезінде қарастырылған және біз бұл мәселелер жөнінде бөлек пікірімізді білдірмейміз. Төменде көрсетілген мәселеге қатысты бұл мәселенің аудитіміздің барысында қалай қарастырылғанының сипаты осы контекстінде келтіріледі.

Біз есебіміздің «Аудитордың қаржылық есептіліктің аудиті үшін жауапкершілігі» бөлімінде сипатталған міндеттерді, оның ішінде осы мәселеге де қатысты міндеттерді орындадық. Тиісінше, аудитімізге қаржылық есептіліктің елеулі бұрмалану тәуекелдерін бағалауымызға жауап ретінде әзірленген рәсімдерді орындау жатады. Аудиторлық процедураларымыздың, соның ішінде төменде көрсетілген мәселені қарастыру барысында орындалған процедуралардың нәтижелері қоса беріліп отырған қаржылық есептілік туралы аудиторлық пікірімізді білдірудің негізі болады.

Аудиттің шешуші мәселесі

Аудитіміз аудиттің шешуші мәселелесін қалайша ескерді

Қаржы активтерінің құнсыздануы

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның берілген қарыздар бойынша айтарлықтай берешегі және қаржылық жалдау бойынша берешегі, ақша қаражаты мен оның баламалары және кредиттік мекемелерде қаражаты бар. Компания өзінің қаржы активтері бойынша күтілетін несиелік залалардың резервін 9 ХҚЕС-ке (IFRS) сәйкес бағалайды. Берілген қарыздар бойынша күтілетін несиелік залалардың резервін, қаржылық жалдау, ақша қаражаты мен оның баламалары және кредиттік мекемелердегі қаражат бойынша дебиторлық берешекті бағалау күрделі болып табылады, едәуір дәрежеде субъективті және атап айтқанда, дебитордың болжамды төлем жасай алу қабілеттігі туралы жорамалдарға негізделген. Осы себептермен, бұл мәселе біздің аудитіміз үшін барынша маңызды болып табылады.

Берілген қарыздар, қаржылық жалдау бойынша берешек, ақша қаражаты мен оның баламалары және кредиттік мекемелердегі қаражат туралы ақпарат қаржылық есептіліктің 9, 10, 14 және 16-ескертпелерінде ашылып көрсетіледі.

Біз берілген қарыздарға, қаржылық жалдау бойынша берешекке, ақша қаражаты мен оның баламаларына және кредиттік мекемелердегі қаражатқа қатысты күтілетін несиелік залалдар резервін есептеу процесін түсініп, Компанияның тиісті есеп саясатын бағаладық. Біз Компания резервтеу матрицасында пайдаланған ақпаратты Компания берген қарыздар, қаржылық жалдау бойынша берешек, ақша қаражаты мен оның баламалары және кредиттік мекемелердегі қаражат пен баршаға қолжетімді экономикалық болжамдар туралы тарихи деректермен салыстырдық. Сондай-ақ біз берілген қарыздар, қаржылық жалдау бойынша берешек, берешектің мерзімдер бойынша пайда болу құрылымы, есепті күнге дейінгі және кейінгі есептеулер туралы ақпаратты қарастырдық. Біз үшінші тараптармен болған келіссөздердің ағымдағы мәртебесі мен түскен хат-хабарларды қарастырдық.

Біз берілген қарыздарға, қаржылық жалдау бойынша берешекке, ақша қаражаты мен оның баламаларына, сондай-ақ кредиттік мекемелердегі қаражатқа қатысты Компания ашып көрсеткен ақпаратты және 9 ХҚЕС-ті (IFRS) қолдану әсерін талдадық.

Компанияның 2022 жылғы жылдық есебіне қосылған басқа да ақпарат

Басқа да ақпаратқа Компанияның 2022 жылғы жылдық есебінде қамтылған ақпарат жатады, бірақ қаржылық есептілік пен сол туралы біздің аудиторлық есебіміз жатпайды. Басқа да ақпарат үшін жауапкершілікті басшылық көтереді. 2022 жылғы Жылдық есеп, жорамалмен, бізге осы аудиторлық есеп күнінен кейін ұсынылады.

Қаржылық есептілік туралы пікіріміз басқа ақпаратқа таралмайды және біз бұл ақпаратқа қатысты қандай да бір нысанда сенімділікті білдіретін тұжырымды ұсынбаймыз.

Қаржылық есептілікке аудитті жүргізуімізге орай біздің міндетіміз жоғарыда аталған басқа ақпаратпен, ол бізге ұсынылған кезде танысу және бұл ретте басқа да ақпарат пен қаржылық есептіліктің немесе аудит барысында ие болған біліміміз арасында елеулі сәйкессіздіктердің болуы және басқа да ақпарат өзге елеулі бұрмалануларды қамтылмайтындығы мәселесін қарастыру болып табылады.

«Samruk - Kazyna Construction» АҚ басшылығы мен Директорлар кеңесінің қаржылық есептілік үшін жауапкершілігі

Басшылық қаржылық есептіліктің ХҚЕС-ке сәйкес жасалуы және шынайы ұсынылуы үшін әрі басшылық шынайы емес әрекеттердің немесе қатенің салдарынан маңызды бұрмалануы жоқ қаржылық есептілікті дайындау үшін қажет деп санайтын ішкі бақылау жүйесі үшін жауапкершілік көтереді.

Қаржылық есептілікті дайындау кезінде басшылық Компанияның өз қызметін үздіксіз жалғастыра алу қабілетін бағалау үшін, тиісті жағдайларда қызметтің үздіксіздігіне қатысты мәліметтердің ашылып көрсетілуі үшін және басшылық Компанияны таратқысы келген, басшылықтың қызметін тоқтатқысы келген жағдайларды немесе оның мұндай әрекеттерге іс жүзіндегі баламасы болмай қалған жағдайларды қоспағанда, есептіліктің қызметтің үздіксіздігі туралы жорамалдың негізінде жасалуы үшін жауапкершілік көтереді.

Директорлар кеңесі Компанияның қаржылық есептілігінің дайындалу процесін қадағалау үшін жауапкершілік көтереді.

Аудитордың қаржылық есептіліктің аудиті үшін жауапкершілігі

Біздің мақсатымыз қаржылық есептілік бүтіндей адал емес әрекеттердің немесе қателердің салдарынан және біздің пікірімізді қамтитын аудиторлық есепті шығаруда елеулі бұрмалануларды қамтымайды деген ақылға қонымды сенімдікке қол жеткізу болып табылады. Ақылға қонымды сенімділік сенімділіктің жоғары дәрежесін білдіреді, бірақ Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілген аудит елеулі бұрмалану бола қалғанда оны әрдайым анықтайтындығының кепілдігі болып табылады. Бұрмаланулар адал емес әрекеттердің немесе қателердің нәтижесі болуы мүмкін және егер олар жеке-жеке немесе жиынтығында осы қаржылық есептіліктің негізінде қолданылатын пайдаланушылардың экономикалық шешімдеріне әсер етуі мүмкін деп негізделген күйде пайымдауға болса, елеулі болып есептеледі.

Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілетін аудиттің шеңберінде біз кәсіпқой пайымдауды қолданып, бүкіл аудиттің бойына кәсіптік скептицизмді сақтап қаламыз. Сонымен бірге, біз келесіні орындаймыз:

- ▶ адал емес әрекеттердің немесе қателердің салдарынан болған қаржылық есептіліктің елеулі бұрмалану тәуекелдерін анықтап, бағалаймыз; осы тәуекелдерге жауап ретінде аудиторлық процедураларды жасаймыз; өз пікірімізді білдіру үшін негіздеме ретінде болуы үшін жеткілікті әрі лайықты болып табылатын аудиторлық дәлелдерді аламыз. Қателердің нәтижесінде елеулі бұрмаланудың анықталмауы тәуекеліне қарағанда, адал емес әрекеттердің нәтижесінде елеулі бұрмаланудың анықталмай қалу тәуекелі жоғары, өйткені адал емес әрекеттерге сөз байласу, алдау, қасақана жіберіп қою, ақпараттың дұрыс ұсынылмауы немесе ішкі бақылау жүйесін айнала жасалған амалдар кіруі мүмкін;
- ▶ Компанияның ішкі бақылау жүйесінің тиімділігі туралы пікірді білдіру мақсатында емес, жағдайларға сәйкес келетін аудиторлық процедураларды әзірлеу мақсатында, аудит үшін маңызы бар ішкі бақылау жүйесін түсінеміз;
- ▶ қолданылатын есеп саясатының лайықты сипатын және басшылық есептеген бағалау мәндерінің және тиісті ақпараттың ашылып көрсетілу негізділігін бағалаймыз;
- ▶ басшылықтың қызметтің үздіксіздігі туралы жорамалды қолдану заңдылығы туралы тұжырым жасаймыз және түскен аудиторлық дәлелдердің негізінде Компанияның өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетінде айтарлықтай күмән тұғыза алатын оқиғаларға немесе талаптарға орай елеулі белгісіздіктің бар екендігі туралы тұжырым жасаймыз. Егер де біз елеулі белгісіздіктің болуы туралы тұжырымға келетін болсақ, біз өзіміздің аудиторлық есебімізде қаржылық есептілікте ақпараттың тиісінше ашылып көрсетілуіне назар аудартуымыз керек немесе егер ақпараттың осылайша ашылып көрсетілуі лайықты болып табылмаса, пікірімізді түрлендіру керек. Біздің тұжырымдар аудиторлық есебіміз жасалған күнге дейін түскен аудиторлық дәлелдерге негізделген. Дегенмен келешек оқиғалар немесе талаптар Компанияның өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетінен айырылып қалуына әкеп соқтыра алады;
- ▶ қаржылық есептіліктің бүтіндей ұсынылуын, оның құрылымы мен мазмұнын бағалаймыз, оған қоса ақпаратты ашып көрсету, сондай-ақ қаржылық есептіліктің оның негізінде болған операциялар мен оқиғаларды олардың шынайы ұсынылуын қамтамасыз ететіндей етіп ұсынылатындығын бағалаймыз.

Біз «Samruk - Kazyna Construction» АҚ Директорлар кеңесінің назарына, өзгесінен басқа, аудиттің жоспарланған көлемі мен мерзімдері туралы, сондай-ақ аудит нәтижелері бойынша елеулі ескертулер туралы, оның ішінде егер біз аудит процесінде ондайларды анықтасақ, ішкі бақылау жүйесінің едәуір кемшіліктері туралы ақпаратты жеткізе отырып, онымен ақпараттық өзара әрекеттесуді жүзеге асырамыз.

Сондай-ақ біз «Samruk - Kazyna Construction» АҚ-ның Директорлар кеңесіне тәуелсіздікке қатысты барлық тиісті этикалық талаптарды сақтағандығымыз туралы мәлімдеме жасадық және осы тұлғаларды барлық өзара қарым-қатынастар мен аудитордың тәуелсіздігіне әсер етеді деп негізделген түрде есептеуге болатын басқа да мәселелер туралы, ал қажетті жағдайларда - қауіп-қатерлерді жою үшін жасалған іс-қимылдар немесе қолға алынған сақтық шаралары туралы хабардар еттік.

Біз Директорлар кеңесінің назарына жеткізген мәселелерден біз ағымдағы кезең үшін қаржылық есептіліктің аудиті үшін барынша маңызды болған және тиісінше, аудиттің шешуші мәселелері болып табылатын мәселелерді айқындаймыз. Біз бұл мәселелерді аудиторлық есебімізде сипаттаймыз, тек бұл мәселелер туралы ақпаратты жария ету заңмен немесе нормативтік актімен тыйым салынған жағдайдан немесе қандай да бір мәселе туралы ақпарат біздің есебімізде хабарланбауы тиіс екендігі туралы тұжырымға келген сирек жағдайлардан басқа, өйткені мұндай ақпаратты хабарлаудың теріс салдары оның хабарлануынан қоғамдық маңызы бар пайдадан асады деп жорамал жасауға болады.

Соның нәтижелері бойынша тәуелсіз аудитордың осы аудиторлық есебі шығарылған, аудиттің жүргізілуіне жауапты Партнер - Рустамжан Саттаров.

„Эрнст энд Янг“ ЖШС

Рустамжан Саттаров
Аудитор / «Эрнст энд Янг» ЖШС-тің
Бас директоры

Аудитордың 2012 жылғы 6 қаңтардағы
№ МФ00000060 біліктілік куәлігі

Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі
2005 жылғы 15 шілдеде берген сериясы
МФЮ-2 №00000003 болатын Қазақстан
Республикасының аумағында аудиторлық
қызметпен айналысуға арналған мемлекеттік
лицензия

050060, Қазақстан Республикасы, Алматы қаласы,
Әл-Фараби даңғылы, 77/7, «Есентай Тауэр» ғимараты

2023 жылғы 27 ақпан

ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒДАЙ ТУРАЛЫ ЕСЕП

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша

<i>Мың теңгемен</i>	<i>Ескерт.</i>	<i>2022 жыл</i>	<i>2021 жыл</i>
Активтер			
Айналымнан тыс активтер			
Негізгі құралдар	5	187.681	212.060
Инвестициялық жылжымайтын мүлік	6	3.687.570	3.793.230
Қауымдасқан компанияға инвестиция		35.453	15.544
Құрылыс компанияларына берілген ұзақ мерзімді аванстар	8	—	8.471.414
Материалдық емес активтер		59.557	41.194
Ұзақ мерзімді қаржы активтері	9	42.451.822	46.343.025
Берілген ұзақ мерзімді қарыздар	14	6.739.119	17.602.955
Кредиттік мекемелердегі қаражат	10	24.776.775	31.386.386
Басқа да айналымнан тыс активтер	12	6.957.177	6.376.111
Айналымнан тыс активтер жиыны		84.895.154	114.241.919
Айналымдағы активтер			
Тауар-материалдық қорлар		6.171	6.836
Өткізуге арналған жылжымайтын мүлік	7	290.314	53.092
Құрылыс компанияларына берілген аванстар	8	3.739.091	—
Сауда дебиторлық берешек	13	320.370	2.593
Берілген қарыздар	14	17.399.086	440.145
Табыс салығы бойынша алдын ала төлем		1.519.747	537.257
Айналымдағы қаржы активтері	15	5.317.120	9.193.162
Кредиттік мекемелердегі қаражат	10	75.813	104.802
Басқа да айналымдағы активтер	11	2.260.297	386.042
Ақша қаражаты мен оның баламалары	16	27.546.661	40.785.783
Айналымдағы активтер жиыны		58.474.670	51.509.712
Активтердің жиыны		143.369.824	165.751.631

ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒДАЙ ТУРАЛЫ ЕСЕП (жалғасы)

Мың теңгемен	Ескерт.	2022 жыл	2021 жыл
Меншікті капитал мен міндеттемелер			
Меншікті капитал			
Жарғылық капитал	17	19.990.162	19.990.162
Қосымша төленген капитал	17	3.437.245	3.437.245
БЖК арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінің әділ құнын қайта бағалау резерві		212.574	227.317
Бөлінбеген пайда		40.345.386	37.092.232
Меншікті капитал жиыны		63.985.367	60.746.956
Ұзақ мерзімді міндеттемелер			
Басқа да ұзақ мерзімді міндеттемелер	20	1.965.062	2.161.832
Келешек кезеңдер кірістері		91.839	107.145
Ұзақ мерзімді кредиторлық берешек	21	—	2.086.004
Кейінге қалдырылған салық міндеттемелері	28	1.469.001	1.083.958
Ұзақ мерзімді міндеттемелер жиыны		3.525.902	5.438.939
Қысқа мерзімді міндеттемелер			
Алынған қарыздар, қысқа мерзімді бөлік	18	59.082.123	81.880.635
Облигациялар	19	13.174.356	11.801.600
Кредиторлық берешек	21	2.158.781	3.880.636
Басқа да ағымдағы міндеттемелер	22	1.443.295	2.002.865
Қысқа мерзімді міндеттемелердің жиыны		75.858.555	99.565.736
Міндеттемелер жиыны		79.384.457	105.004.675
Меншікті капитал мен міндеттемелер жиыны		143.369.824	165.751.631

Басқарма Төрағасының экономика және қаржы жөніндегі орынбасары - Басқарма мүшесіу

Б.А. Мукушев

Бас бухгалтер

Б.К. Сипульдина

ЖИЫНТЫҚ КІРІС ТУРАЛЫ ЕСЕП

2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін

Мың теңгемен	Ескерт.	2022 жыл	2021 жыл
Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім	23	19.641.119	14.314.798
Өзіндік құн	24	(6.751.854)	(1.304.390)
Жалпы пайда		12.889.265	13.010.408
Жалпы және әкімшілік шығыстар	25	(1.675.694)	(1.541.310)
Қаржы активтері бойынша күтілетін несиелік зиян резервін қалпына келтіру	10, 11, 14, 16	1.146.253	588.913
Қаржылық емес активтердің құнсыздану резервін есептеу		(454.761)	(167.119)
Операциялық кірістер		11.905.063	11.890.892
Қаржылық кіріс	26	4.230.814	3.565.526
Қаржыландыру бойынша шығындар	26	(3.134.351)	(2.971.425)
Қауымдасқан компанияның пайдасындағы үлес		22.019	2.110
Бағамдық айырма бойынша шығыс, нетто	27	(6.566.852)	(329.440)
Басқа да кірістер		203.402	200.630
Басқа да шығыстар		(159.572)	(28.022)
Салық салынғанға дейінгі пайда		6.500.523	12.330.271
Пайда салығы бойынша шығыстар	28	(1.216.821)	(2.544.139)
Есепті жылғы пайда		5.283.702	9.786.132
Келесі кезеңдерде пайда немесе зиян құрамында қайта жіктелуге жататын басқа да жиынтық (зиян)/кіріс			
Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері бойынша таза (зиян)/кірістер		(14.743)	32.876
Салықтар шегерілген есепті жылғы басқа да жиынтық (зиян) / кіріс		(14.743)	32.876
Салықтар шегерілген есепті жылғы жиынтық кірістің жиыны		5.268.959	9.819.008

Басқарма Төрағасының экономика және қаржы жөніндегі орынбасары - Басқарма мүшесі

Б.А. Мукушев

Бас бухгалтер

Б.К. Сипульдина

КАПИТАЛДАҒЫ ӨЗГЕРІСТЕР ТУРАЛЫ ЕСЕП

2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін

Мың теңгемен	Жарғылық капитал	Қосымша төленген капитал	БЖК арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінің әділ құнын қайта бағалау резерві	Бөлінбеген пайда	Жиыны
2020 жылғы 31 желтоқсанға	19.990.162	3.437.245	194.441	28.325.877	51.947.725
Есепті кезеңдегі пайда	—	—	—	9.786.132	9.786.132
Басқа да жиынтық кіріс	—	—	32.876	—	32.876
Жиынтық кіріс жиыны	—	—	32.876	9.786.132	9.819.008
<i>Дивидендтер (17-ескертпе)</i>	—	—	—	(1.019.777)	(1.019.777)
2021 жылғы 31 желтоқсанға	19.990.162	3.437.245	227.317	37.092.232	60.746.956
Есепті кезеңдегі пайда	—	—	—	5.283.702	5.283.702
Басқа да жиынтық зиян	—	—	(14.743)	—	(14.743)
Жиынтық кіріс жиыны	—	—	(14.743)	5.283.702	5.268.959
<i>Дивидендтер (17-ескертпе)</i>	—	—	—	(2.030.548)	(2.030.548)
2022 жылғы 31 желтоқсанға	19.990.162	3.437.245	212.574	40.345.386	63.985.367

Баскарма Төрағасының экономика және қаржы жөніндегі орынбасары - Баскарма мүшесі

Б.А. Мукушев

Бас бухгалтер

Б.К. Сипульдина

АҚША ҚАРАЖАТЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ ЕСЕП

2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін

Мың теңгемен	Ескерт.	2022 жыл	2021 жыл
Операциялық қызметтен болған ақша ағындары			
Өнім мен тауарларды өткізу		7.151.896	589.449
Алынған пайыздар		5.269.421	4.660.834
Жалдау бойынша түсімдер		13.110.470	19.123.629
Басқа да түсімдер		2.429.388	9.775.225
Тауарлар мен қызметтер үшін өнім берушілерге төлемдер		(5.538.923)	(2.241.975)
Берілген аванстар		(37.929)	(69.531)
Жалақы бойынша төлемдер		(1.263.890)	(954.551)
Сыйақы төлеу	31	(3.356.611)	(3.021.953)
Корпоративтік табыс салығы		(1.814.268)	(2.131.520)
Бюджетке төленетін басқа да төлемдер		(381.415)	(436.876)
Басқа да төлемдер		(4.028.134)	(2.422.672)
Операциялық қызметтен түскен таза ақша ағындары		11.540.005	22.870.059
Инвестициялық қызметтен болған ақша ағындары			
Жылжымайтын мүлік объектілерін сатып алуға алдын ала төлем		—	(8.468.163)
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтерді сатып алу		(41.819)	(22.187)
Айналымнан тыс активтерді сатып алу		(3.899.923)	—
Үшінші тараптарға берілген қарыздар		(13.117.804)	(11.333.041)
Банк салымдарын қайтару		6.758.025	11.320.901
Үшінші тараптардан қарыздарды қайтару		15.528.129	2.697.448
Қауымдасқан компаниядағы қатысу үлесін сатудан түскен түсімдер		—	13.982
Басқа да үлестік құралдарды өткізуден түскен түсімдер		—	8
Борыштық бағалы қағаздар бойынша түсімдер		—	500.000
Басқа да төлемдер		(69.593)	(63.967)
Инвестициялық қызметте пайдаланылған таза ақша ағындары		5.157.015	(5.355.019)
Қаржылық қызметтен болған ақша ағындары			
Шығарылған облигациялар бойынша түсімдер	31	—	11.500.000
Алынған қарыздар бойынша негізгі борышты төлеу	31	(28.029.326)	(12.995.033)
Төленген дивидендтер	17	(2.030.548)	(1.019.777)
Қаржылық қызметте пайдаланылған таза ақша ағындары		(30.059.874)	(2.514.810)
Ақша қаражаты мен оның баламаларындағы таза өзгеріс		(13.362.854)	15.000.230
Күтілетін несиелік зиян бойынша резервтегі өзгеріс	16	7.124	(8.982)
Айырбас бағамдары өзгерістерінің ақша қаражаты мен оның баламаларына әсері		116.608	(10.585)
1 қаңтарға ақша қаражаты мен оның баламалары		40.785.783	25.805.120
31 желтоқсанға ақша қаражаты мен оның баламалары	16	27.546.661	40.785.783

Басқарма Төрағасының экономика және қаржы жөніндегі орынбасары - Басқарма мүшесі

Б.А. Мукушев

Бас бухгалтер

Б.К. Сипульдина

6 – 43 бет аралығындағы қоса беріліп отырған есеп саясаты мен түсіндірме жазба осы қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР**2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін****1. КОРПОРАТИВТІК АҚПАРАТ**

«Самұрық-Қазына» жылжымайтын мүлік қоры» АҚ (бұдан әрі мәтін бойынша - «Компания») Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2009 жылғы 6 наурыздағы № 265 қаулысымен құрылды. 2019 жылғы 15 ақпанда Компания «Samruk-Kazyna Construction» акционерлік қоғамы болып атауын өзгертті.

Компанияның кеңсежайы мына мекенжайда орналасқан: Қазақстан Республикасы, Астана қаласы, «Есіл» ауданы, Сығанақ көшесі, 17/10 ғимарат.

Мемлекет меншігінде Компанияның 100% қатысу үлесі бар «Самұрық-Қазына» Ұлттық әл-ауқат қоры» АҚ (бұдан әрі мәтін бойынша - «Бас компания» немесе «Самұрық-Қазына») арқылы Компанияға бақылау жүргізеді.

Компания миссиясы тұрғын-үй құрылысына инвестициялық қызмет пен сапалы тұрғын-үйді ұсыну арқылы Қазақстан Республикасы халқының өмір жағдайларын жақсарту, сондай-ақ құрылыс тиімділігін арттыру және «Самұрық-Қазына» АҚ компаниясы Тобының жобаларын басқару болып табылады.

Компанияның негізгі қызметіне мыналар кіреді:

- Мемлекеттік бағдарламаларға қатысуды аяқтау;
- Жылжымайтын мүлікті басқару;
- Инвестициялық қызмет;
- Жобалау және салу сатысында компанияның үлестерін сенімгерлік басқару;
- Әлеуметтік мемлекеттік бағдарламаларды іске асыру.

Директорлар кеңесінің 2022 жылғы 15 қыркүйектегі шешімімен бекітілген 2022-2031 жылдарға арналған Даму стратегиясына сәйкес Компанияның стратегиялық мақсаттарының бірі әлеуметтік мемлекеттік бағдарламаларды іске асыру болып табылады. Осы стратегиялық мақсат шеңберінде және «Жайлы мектеп» білім беру саласындағы пилоттық ұлттық жобаны бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2022 жылғы 30 қарашадағы № 963 қаулысына сәйкес Компания 2023 жылдан бастап Компания жобаны басқаруды жүзеге асыратын үш тетіктің біріншісін қолдану шеңберінде орта білім беру ұйымдары объектілерінің нысаналы құрылысы жөніндегі Дирекциямен айқындалған сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі саласында инженерингтік қызметтер көрсету қағидаларына сәйкес, бұл ретте Компанияға тапсырыс беруші функциясы берілген.

Компанияның миссиясы мен көзқарасы даму стратегиясын ескере отырып және Бас компанияның көзқарасымен қатар қалыптасады. Миссия Компанияның стратегиялық басымдықтарын және оның Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық дамуындағы рөлін көрсетеді.

Қауымдасқан компания

2022 жылғы 31 желтоқсандағы және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның келесі ұйымда қатысу үлесі болды:

Атауы	Орны тіркеу	Негізгі қызмет	Қатысу үлесі	
			2022 жыл	2021 жыл
«СК Девелопмент» ЖШС	Қазақстан	Девелопмент, жылжымайтын мүлік объектілерін қаржыландыру және кейіннен басқару/өткізу, техникалық қадағалау	49%	49%

Осы қаржылық есептілік Компанияның 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін қызметінің қаржылық нәтижелерін және көрсетілген күнге оның қаржылық жағдайын білдіреді.

Компанияның қаржы нәтижелері құрылыс саласының ерекшелігіне байланысты болады, әрі оған ұзақ өндірістік цикл тән, өйткені жылжымайтын мүлік объектілерінің құрылысы, орташа, 1,5 жылдан 3 жылға дейін жүзеге асырылады. Бұл ретте құрылыс және құрылысқа инвестициялау кезеңінде жылжымайтын мүлік объектілерін өткізуден түсетін кірістердің азаюы, құрылыс объектілеріне жұмсалатын шығындар капиталының / құрылыс ұйымдарына берілген аванстардың ұлғаюы байқалады. Тиісінше, жылжымайтын мүлік объектілері тапсырылғаннан кейін Компанияның негізгі қызметінен түсетін кірістердің өсімі байқалады.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

1. КОРПОРАТИВТІК АҚПАРАТ (жалғасы)**Қауымдасқан компания (жалғасы)**

Осыдан басқа Компанияның қаржылық нәтижелеріне, мемлекеттік бағдарламаларды орындауға берілген және оны қаржыландырудан алынған пайыздық кірістер мен шығыстарды және Қазақстан Республикасының екінші деңгейдегі банктердің депозиттерінде уақытша бос ақша қаражатын орналастырудан болған пайыздар бойынша кірістерді қоса алғанда, ақша қаражатын басқарудан туындайтын қаржы құралдарын мойындау және кейіннен бағалау ықпал етеді (31-ескертуге).

Жалпы, жылдар бойынша негізгі қызметтен түсетін кірістердің құбылуы құрылыс индустриясында жұмыс істейтін көптеген жергілікті және шетелдік компанияларға тән.

Компанияның 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылғы қаржылық есептілігін шығаруға Компания басшылығы 2023 жылғы 27 ақпанда бекітті.

2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗІ

Компанияның қаржылық есептілігі халықаралық қаржылық есептілік стандарттары жөніндегі Кеңес («ХҚЕС жөніндегі Кеңес») бекіткен редакцияда халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына («ХҚЕС») сәйкес әзірленді.

Осы қаржылық есептілік, егер өзгесі есеп саясатында және осы қаржылық есептіліктің ескертпелерінде аталмаса, бастапқы құны бойынша бағалау қағидатына сәйкес әзірленген. Қаржылық есептілік қазақстандық теңгемен (бұдан әрі - «теңге») көрсетілген, және барлық сомалар, өзгесі көрсетілген жағдайлардан басқа, бүтін мыңдықтарға дейін дөңгелектенген.

3. ЕЛЕУЛІ ЕСЕПТІ ПАЙЫМДАУЛАР, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ ЖОРАМАЛДАР

Компанияның қаржылық есептілігін әзірлеу оның басшылығынан пікір білдіруін, есепте көрсетілетін кіріс сомаларына, шығыстарға, активтер мен міндеттемелерге, сондай-ақ мұндай баптар туралы және шартты міндеттемелер туралы ақпараттың ашылып көрсетілуіне ықпал ететін бағалау мен жорамалдарды айқындауды талап етеді. Осы жорамалдар мен бағалауға қатысты белгісіздік мұндай жорамалдар мен бағалаулар қабылданатын активтердің немесе міндеттемелердің ағымдағы құнына қатысты келешекте едәуір түзетулер жасауды қажет етуі мүмкін нәтижелерге әкеліп соқтыруы мүмкін.

Болашақ туралы негізгі болжаулар және есепті күнге бағалаулардағы айқынсыздықтың басқа да негізгі көздері төменде қаралады, олар келесі қаржы жылы ішінде активтердің баланстық құны мен міндеттемелерге елеулі түзетулердің себебі болуы мүмкін.

Компанияның болжаулары мен бағалауы ол қаржылық есептілігін дайындау кезінде оның қолында болған бастапқы деректерге негізделген. Дегенмен ағымдағы міндеттемелер мен келешекке қатысты жорамалдар нарықтық өзгерістерге немесе Компания бақыламайтын жағдайларға орай өзгеруі мүмкін. Мұндай өзгерістер, олардың жасалуына қарай жорамалдарда көрсетіледі.

Қаржылық емес активтердің құнсыздануы

Егер активтің немесе ақша ағындарын жасайтын бөлімшенің баланстық құны сату шығындарын шегергендегі әділ құн немесе пайдаланудан болған құндылық өлшемдерінің ең көбі болып табылатын өтелетін сомадан асатын болса орын алады. Есептен шығаруға жұмсалған шығындарды шегергендегі әділ құнның есебі ұқсас активтерді тәуелсіз тараптар арасындағы сату операцияларының міндетті күші бар қолда бар ақпаратқа немесе активтің шығарылуына байланысты шегілген қосымша шығындарды шегергенде қадағаланатын нарықтық бағаға негізделеді. Пайдаланудан болатын құндылықтың есебі дисконтталған ақша ағындарының үлгілеріне негізделген. Ақша ағындары бюджеттен келесі бес жылға алынады және оған Компанияның жүргізуге әлі де болса міндеттемелері жоқ қайта құрылымдау бойынша қызмет немесе ақша қаражатын жасайтын бірліктің құнсыздануына тәстіленетін активтің нәтижелерін жақсартатын келешектегі елеулі инвестициялар жатпайды. Өтелетін сома дисконтталған ақша ағындарының үлгілеріне пайдаланылатын дисконттау мөлшерлемесіне, сондай-ақ күтілетін ақша ағындарына және экстраполяция максатында пайдаланылған өсу қарқындарына барынша сезімтал.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕЛЕУЛІ ЕСЕПТІ ПАЙЫМДАУЛАР, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ ЖОРАМАЛДАР (жалғасы)****Күтілетін несиелік зиян**

Компания берілген қарыздар, кредиттік мекемелердегі қаражаттар және ақша қаражаты мен оның баламалары бойынша КНЗ есептеу үшін бағалау резервтерінің матрицасын пайдаланады. Бағалау резервтерінің мөлшерлемелері шығындардың пайда болуының ұқсас сипаттамаларымен (яғни, географиялық өңір, өнімнің типі, сатып алушылардың типі мен рейтингісі, аккредитивтер арқылы қамтамасыз ету және несиелік тәуекелдерді сақтандырудың басқа нысандары бойынша) түрлі клиенттік сегменттердің топтары үшін төлем мерзімін өткізіп алу күндеріне қарай белгіленеді.

Бастапқыда бағалау резервтері матрицасының негізінде бұрынғы кезеңдердегі дефолттардың пайда болуының байқалатын деректері жатыр. Компания болжамды ақпаратты ескере отырып несиелік зиянның пайда болуының бұрынғы тәжірибесін түзетіп алу үшін матрицаны жаңартып отырады. Мысалға, егер келесі жылдың ішінде болжамды экономикалық талаптардың (мысалы, ЖІӨ) нашарлауы күтілетін болса, әрі ол өндірістік секторда дефолт жағдайларының ұлғаюына әкеп соқтыра алса, дефолттың тарихи деңгейі түзетіледі. Әрбір есепті күнге алдыңғы кезеңдердегі дефолт деңгейі туралы байқалатын деректер жаңартылып отырады және болжамды бағалаудың өзгеруі сараланады.

Экономикалық талаптармен болжанатын дефолттың тарихи қадағаланатын деңгейлері мен және КНЗ арасындағы өзара байланысты бағалау едәуір есепті бағалау болып табылады. КНЗ көлемі жағдайлардағы және болжанатын экономикалық талаптардағы өзгерістерге сезімтал келеді. Компанияның несиелік зиянының пайда болуының бұрынғы тәжірибесі мен экономикалық талаптардың болжамы сатып алушының келешектегі іс жүзіндегі дефолты үшін көрнекі болып табылмауы мүмкін.

Компанияның 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ұзақ мерзімді және ағымдағы қаржы активтерінің құрамында қаржылық жалдау бойынша берешектің едәуір қалдықтары бар. Қаржылық жалдау бойынша берешек «Нұрлы жер» мемлекеттік бағдарламасы бойынша жалға алушы - 8.000 астам жеке тұлғаға тиесілі дербес елеусіз қалдықтардан тұрады. Компания басшылығы 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық жалдау берешегі бойынша күтілетін несиелік зиян резервін есептемеді. Компания басшылығы баланстың 100%-ы өтелуге жатады деп есептейді, өйткені қаржылық жалдау берешегі жалдау бойынша активтермен, жылжымайтын мүлікпен қамтамасыз етілген, әрі оның әділ құны қаржылық жалдау берешегінің баланстық құнынан айтарлықтай асады.

Операциялық жалдау бойынша шарттық міндеттемелер – Компания жалға беруші ретінде

Компания инвестициялық жылжымайтын мүлік портфелінің шеңберінде ескерілетін коммерциялық жылжымайтын мүлікті жалдау шарттарын жасады. Шарт талаптарын талдаудың негізінде (мысалға, соларға сай жалдау мерзімі коммерциялық жылжымайтын мүлік нысанын экономикалық пайдалану мерзімінің негізгі бөлігін білдірмейді және ең аз жалдау төлемдерінің келтірілген құны коммерциялық жылжымайтын мүліктің іс жүзіндегі барлық әділ құнына тең келмейді) Компания аталған мүлікке иелік ету құқығымен байланысты барлық елеулі тәуекелдер мен пайда онда сақталып қалатындығын белгіледі және тиісінше, бұл шарттарға операциялық жалдау шарттары үшін айқындалған есепке алу тәртібін қолданады.

Инвестициялық жылжымайтын мүліктің және сатуға арналған жылжымайтын мүліктің жіктелуі

Компания жылжымайтын мүлік сатуға арналған жылжымайтын мүлік немесе инвестициялық жылжымайтын мүлік болып табылатындығын былайша айқындайды:

- Инвестициялық жылжымайтын мүлікке Компанияның қызметінде пайдалану үшін қолданылмайтын, операциялық қызметте сатуға арналмаған, бірінші кезекте жалға беруден кіріс немесе капитал құнының өсімінен кіріс алу үшін ұсталатын пәтерлер, паркингтер және коммерциялық үй-жайлар кіреді;
- Сатуға арналған жылжымайтын мүлікке операциялық қызметте сатуға арналған жылжымайтын мүлік кіреді. Негізінен, бұл Компания құрылыс аяқталғаннан кейін сатқысы келген пәтерлер, паркингтер және коммерциялық үй-жайлар.

Инвестициялық жылжымайтын мүліктің және сатуға арналған жылжымайтын мүліктің құны

Инвестициялық жылжымайтын мүлік өзіндік құны бойынша бухгалтерлік есепте жинақталған тозу мен құнсыздану бойынша жинақталған шығындарды шегеру арқылы көрсетіледі. Әділ құн соған ұқсас сипаттамалары мен орналасқан жері бар жылжымайтын мүлікпен жуырда жасалған мәмілелердің негізінде айқындалады. Инвестициялық жылжымайтын мүлік объектілерінің әділ құны 6-ескерптеде ашылып көрсетілген.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕЛЕУЛІ ЕСЕПТІ ПАЙЫМДАУЛАР, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ ЖОРАМАЛДАР (жалғасы)****Инвестициялық жылжымайтын мүліктің және сатуға арналған жылжымайтын мүліктің құны (жалғасы)**

Сатуға арналған жылжымайтын мүлік өзіндік құнының ең азы және таза өткізу құны (ТӨҚ) бойынша көрсетіледі. Сатуға арналған жылжымайтын мүлік үшін ӨТҚ есепті күнге қолданылатын нарықтық конъюнктура мен бағаларды ескере отырып бағаланады және Компания тиісті жуырдағы нарықтық операцияларды назарға ала отырып айқындайды.

Сенімгерлік басқару шарттары

2022 жыл ішінде Компанияда «Samruk-Kazyna Ondeu» ЖШС-мен (бұдан әрі – «СКО») - бұрын «Біріккен химиялық компания» ЖШС-мен, байланысты тараппен «Karabatan Utility Solutions» ЖШС-тегі СКО үлесін басқаруға сенімгерлік басқару шарты қолданылды. Сенімгерлік басқару шарты жобаның құрылысы аяқталғанға дейін қолданылады: «Ұлттық индустриялық мұнай-химия паркі» Арнайы экономикалық аймағының инфрақұрылым объектілерін салу». Компания сенімгерлік басқару шарттарын сенімгерлік басқарудың өтуіне орай БХК еншілес компаниялары бақылауының болуына саралады және БХК еншілес компанияларындағы қатысу үлестерін бақылау амалы Компанияға 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өтпеді деген тұжырымға келді.

2019 жылғы 24 қаңтарда Компания мен Бас компания офистік ғимаратты сенімгерлік басқару шартын жасады. Компания көрсетілген шартты сенімгерлік басқаруға өтуіне орай бақылаудың болуына саралады және ғимаратты бақылау амалы Компанияға 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өтпеді деген тұжырымға келді. Компания әкімшілік ғимаратты басқару қызметтерін көрсетеді - үй-жайларды басқа ұйымдарға, негізінен байланысты тараптарға жалға береді.

2022 жылғы 15 қыркүйекте Компания мен Бас компания «ПГУ Туркестан» ЖШС-тің жарғылық капиталындағы қатысу үлесінің 100 %-ын Сенімгерлік басқару шартын жасады. Шарт «Түркістан облысында жалпы қуаты 1000 МВт-қа дейінгі электр энергиясын генерациялаудың маневрлік режимі бар бу-газ қондырғысы базасында электр станциясын салу» жобасы бойынша объектілерді жобалау, салу, пайдалануға беру және жобалық қуатына шығу кезеңіне қолданылады. Компания сенімгерлік басқару шартын сенімгерлік басқарудың өтуіне орай «ПГУ «Туркестан» ЖШС бақылауының болуына саралады және «ПГУ «Туркестан» ЖШС-тегі қатысу үлесін бақылау амалы Компанияға 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өтпеді деген тұжырымға келді.

4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ**Жаңа стандарттар, түсіндірмелер және қолданыстағы стандарттар мен түсіндірмелерге түзетулер**

Компания 2022 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдерге қатысты күшіне енетін бірқатар стандарттар мен түзетулерді алғаш рет қолданды. Компания шығарылған, бірақ әлі күшіне енген стандарттарды, түсіндірмелерді немесе түзетулерді мерзімінен бұрын қолданған жоқ.

Әр түзетудің сипаттамасы мен әсері төменде сипатталған:

«Ауыртпалық түсіретін шарттар – шартты орындау шығындары» 37 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер

Ауыртпалық түсіретін шарт - бұл міндеттемелерді орындаудың сөзсіз шығындары (яғни, Топ шартпен байланысты болғандықтан оны болдырмауға болмайтын шығындар) оның орындалуынан күтілетін экономикалық пайдадан асатын шарт.

Түзетулер шарттың ауыртпалық түсіретін немесе шығын әкелетінін бағалау кезінде ұйымға осындай шарт бойынша тауарларды немесе қызметтерді өндірумен тікелей байланысты шығындарды, оның ішінде қосымша шығындарды (мысалы, тікелей еңбек шығындары мен материалдардың құнын) және шарт бойынша қызметпен тікелей байланысты шығындарды бөлуді (мысалы, шартты орындау үшін пайдаланылатын жабдықтар амортизациясы және шарттың орындалуын басқару және қадағалау құны) қосу қажет екенін көрсетеді. Жалпы және әкімшілік шығындар шартқа тікелей байланысты емес және егер олар шарт бойынша контрагентке нақты түрде жүктелмесе, бағалаудан шығарылады.

Бұл түзетулер Компанияның қаржылық есептілігіне әсерін тигізбеді. Компания, егер бұл қажет болса, келешек кезеңдерде практикалық сипаттағы жеңілдіктерді қолдануға ниетті.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)**

Жаңа стандарттар, түсіндірмелер және қолданыстағы стандарттар мен түсіндірмелерге түзетулер (жалғасы)

3 ХҚЕС-ке (IFRS) түзетулер - Концептуалдық негіздерге сілтемелер

Түзетулер ХҚЕС-тің «Тұжырымдамалық негіздердің» алдыңғы нұсқасына сілтемені стандарт талаптарына елеулі өзгерістер енгізбестен, 2018 жылғы наурызда шығарылған ағымдағы нұсқаға сілтемемен ауыстырады.

Түзетулер «Бағалау міндеттемелері, шартты міндеттемелер мен шартты активтер» 37 ХҚЕС-тің (IAS) қолданылу аясына жататын міндеттемелер мен шартты міндеттемелер үшін «2 күннің» әлеуетті табысының немесе шығындарының пайда болуын болдырмас үшін «Бизнестерді біріктіру» 3 ХҚЕС-те (IFRS) мойындау қағидатынан ерекшелікті немесе егер олар жеке операциялардың шеңберінде туындаған болса, «Міндетті төлемдер» 21 КРМФО (IFRIC) Түсіндірмелерін қосты. Ерекшелік ұйымдардан 37 ХҚЕС (IAS) критерийлерін немесе 21 КРМФО (IFRIC) түсіндірмелерін қолдана отырып, сатып алу күніндегі жағдай бойынша ағымдағы міндеттеменің бар-жоғын анықтауды талап етеді, сәйкесінше, Концептуалдық негіздер ережелерін қолданудың орнына.

Түзетулер сондай-ақ шартты активтер сатып алынған күні танылмайтынын түсіндіретін 3 ХҚЕС-ке (IFRS) жаңа абзацты қосады.

Өтпелі ережелерге сәйкес Компания түзетулерді перспективті түрде қолданады, яғни есепті жыл басталғаннан кейін пайда болатын бизнестердің бірігуіне, онда ол түзетулерді алғаш рет қолданады (алғаш рет қолдану күні).

Бұл түзетулер Компанияның қаржылық есептілігіне әсерін тигізген жоқ, өйткені Компанияда есепті кезең ішінде бұл түзетулердің қолданылу аясына жататын шартты активтер, міндеттемелер және шартты міндеттемелер туындамады.

«Жалдау» 16 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер - «Негізгі құралдар: мақсатына лайық пайдаланғанға дейінгі түсімдер»

Түзетулер ұйымдарға негізгі құрал объектісінің бастапқы құнынан бұл объектіні орналасқан жеріне дейін жеткізу және оны басшылықтың ниетіне сәйкес пайдалану үшін талап етілетін жай-күйге келтіру процесінде жасалған бұйымдарды сатудан түскен қандай да бір түсімдерді есептен шығаруға тыйым салады. Осының орнына ұйым мұндай бұйымдарды сатудан түсетін түсімдерді, сондай-ақ бұл бұйымдарды шығару құнын пайданың немесе зиянның құрамында мойындайды.

Өтпелі ережелерге сәйкес Компания түзетулерді тек ұйым бұл түзетулерді алғаш рет қолданатын кезеңде ең бірінші болып ұсынылған қаржылық есептіліктің басталу күніне (немесе содан кейін) пайдалану үшін қолжетімді болған негізгі құралдардың объектілеріне қатысты ретроспективті түрде қолданады.

Бұл түзетулер Компанияның қаржылық есептілігіне ешқандай әсерін тигізбеді, өйткені Компания негізгі құралдарды ең ерте көрсетілген кезеңнің басынан бастап пайдалануға жарамды күйге келтіру процесінде өндірілген мұндай өнімдерді сатпады.

«Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарын алғаш рет қолдану» 1 ХҚЕС-ке (IFRS) - «Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарын алғаш рет қолданатын еншілес ұйым»

Түзету 1 ХҚЕС(IFRS) D16 (a) тармағының ережелерін қолдануды шешетін еншілес компанияға, егер бизнесті шоғырландыру және біріктіру рәсімдеріне байланысты ХҚЕС бойынша есепке бас ұйымның шоғырландырылған қаржылық есептілігінде көрсетілген сомаларды негізге ала отырып, валютаны қайта есептеуден жинақталған бағамдық айырмаларды бағалауға мүмкіндік береді, оның аясында бас ұйым еншілес компанияны сатып алды, ешқандай түзетулер болған жоқ. Бұл түзету 1 ХҚЕС-тің (IFRS) D16(a) тармағының ережелерін қолдануды шешкен қауымдасқан ұйымдарға немесе бірлескен кәсіпорындарға қолданылады.

Бұл түзетулер Компанияның қаржылық есептілігіне ешқандай әсерін тигізбеді, өйткені Компания халықаралық қаржылық есептілік стандарттарын бірінші рет қолданып отырған жоқ.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)**

Жаңа стандарттар, түсіндірмелер және қолданыстағы стандарттар мен түсіндірмелерге түзетулер (жалғасы)

«Қаржы құралдары» 9 ХҚЕС (IFRS) – «Қаржылық міндеттемелердің мойындалуы тоқтаған жағдайда «10% тестісін» жүргізу кезіндегі комиссиялық сыйақы»

Түзету ұйым жаңа немесе түрлендірілген қаржылық міндеттеменің талаптары бастапқы қаржылық міндеттеменің талаптарынан айтарлықтай ерекшеленетіндігін бағалау кезінде ескеретін комиссиялық сыйақы сомаларын нақтылайды. Мұндай сомаларға тек, кредитор немесе қарыз алушы басқа тараптың атынан төлеген немесе алған комиссиялық сыйақыны қоса алғанда, белгілі бір кредитор мен қарыз алушының арасында төленген немесе алынған сомалар ғана жатады. *«Қаржы құралдары: Тану және бағалау» 39 ХҚЕС-ке (IAS) үшін ұқсас түзетулер ұсынылмады.*

Өтпелі ережелерге сәйкес Топ түзетулерді ол бұл түзетуді алғаш рет қолданатын (алғаш рет қолданатын күн) жылдық есепті кезеңнің басталу күніне (немесе содан кейін) түрлендірілген немесе ауыстырылған қаржылық міндеттемелерге қатысты қолданады. Бұл түзетулер Компанияның қаржылық есептілігіне ешқандай әсерін тигізбеді, өйткені Компанияда есепті кезең ішінде қаржы құралдарының түрлендірілуі болмады.

Түзету ұйымдардың есепке 41 ХҚЕС-тің (IAS) қолданылу аясына жататын активтердің әділ құнын бағалау кезіндегі салық салумен байланысты ақша ағындарын есепке алмайтындығы туралы 41 ХҚЕС-тің (IAS) 22-тармағындағы талапты алып тастайды.

Бұл түзетулер Компанияның қаржылық есептілігіне ешқандай әсерін тигізбеді, өйткені Компанияның есепті күнгі жағдай бойынша 41 ХҚЕС-ке (IAS) қатысты активтері болмады.

Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар

Төменде Компанияның қаржылық есептілігін шығару күніне шығарылған, бірақ күшіне енбеген жаңа стандарттар, түзетулер мен түсіндірмелер келтіріледі. Компания осы стандарттарды, түзетулер мен түсіндірмелерді, егер қолданылатын болса, олардың күшіне ену күнінен бастап қолдануға ниет білдіріп отыр. Бұл түзетулер Компанияның қаржылық есептілігіне айтарлықтай әсерін тигізбейді деп күтілуде.

- 17 ХҚЕС (IFRS) *«Сақтандыру шарттары»;*
- 1 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер - *«Міндеттемелерді қысқа мерзімді немесе ұзақ мерзімді ретінде жіктеу»;*
- *«Бухгалтерлік бағалауды айқындау» 8 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер;*
- 1 ХҚЕС-ке (IAS) және *«Есеп саясаты туралы ақпаратты ашып көрсету» ХҚЕС-ті қолдану жөніндегі №2 іс жүзіндегі ұсынымдарға түзетулер;*
- 12 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер - *«Бір операцияның нәтижесінде туындайтын активтер мен міндеттемелерге байланысты кейінге қалдырылған салық салу»;*

Шетел валютасын қайта есептеу

Компанияның қаржылық есептілігі Компанияның функционалдық валютасы және осы қаржылық есептілікті ұсыну валютасы болып табылатын теңгемен көрсетілген. Теңге Компания қызметін атқаратын негізгі экономикалық ортаның валютасы болып табылады.

Компания шетел валютасындағы операцияларды бастапқыда өздерінің қызмет ететін валютасында операция тану көрсеткіштерін алғаш рет қанағаттандыратын күнге қолданылатын бағам бойынша көрсетеді.

Шетел валюталарында деминацияланған монетарлық активтер мен міндеттемелер есепті күнгі бағамдар бойынша функционалдық валютаға қайта есептеледі. Монетарлық баптарды өтеу немесе қайта есептеу кезінде туындайтын айырмалар пайда немесе зиян құрамында танылады.

Шетел валютасында тарихи құны бойынша бағаланатын монетарлық емес баптар бастапқы операциялар күніне айырбастау бағамдарын пайдалана отырып қайта есептеледі. Шетел валютасында әділ құны бойынша бағаланатын монетарлық емес баптар әділ құны айқындау күніне айырбастау бағамдарын пайдалана отырып қайта есептеледі. Әділ құны бойынша бағаланатын монетарлық емес баптарды қайта есептеу кезінде туындайтын пайда немесе зиян баптың әділ құнының өзгеруінен пайданы немесе зиянды тану қағидаттарына сәйкес ескеріледі (яғни баптар бойынша валютаны есептеуден болған бағамдық айырмалар, БЖК құрамында танылатын әділ құны бойынша қайта бағалаудан болған пайда немесе зиян не болмаса БЖК құрамында немесе тиісінше пайданың немесе зиянның құрамында танылады).

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Шетел валютасын қайта есептеу (жалғасы)**

Алдын ала төлемнің жасалу немесе алыну нәтижесінде туындайтын монетарлық емес активтің немесе монетарлық емес міндеттеменің мойындалуы тоқтаған кезде тиісті активтің, шығыстың немесе кірістің (немесе оның бір бөлігінің) бастапқы мойындалуы кезінде пайдаланылуы тиіс айырбас бағамын айқындау мақсатындағы операцияның жасалу күні Компания алдын ала төлемнің жасалу немесе алыну нәтижесінде туындайтын монетарлық емес активті немесе монетарлық емес міндеттемені алғаш рет мойындаған күні болып табылады. Алдын ала төлемнің жасалу немесе алыну операциялары жасалған жағдайда Компания әрбір төлем немесе алдын ала төлемді алу үшін операция күнін айқындайды.

Қазақстан Республикасында ресми айырбас бағамдары ретінде Қазақстан қор биржасында («ҚҚБ») белгіленген орташа алынған валюта бағамдары қолданылады.

Компания маңызды мәмілелерді жасаған шетел валюталарының айырбас бағамдары былайша көрсетілген:

<i>Кезең соңындағы айырбас бағамы (теңгеге)</i>	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
1 АҚШ доллары	462,55	431,80
1 ресей рублі	6,43	5,76
<i>Бір жылғы орташа айырбас бағамы (теңгеге)</i>	2022	2021
1 АҚШ доллары	467,74	426,03
1 ресей рублі	7,16	5,79

Қауымдасқан компанияға инвестициялар

Қауымдасқан компания - соның қызметіне Компанияның айтарлықтай ықпалы бар компания. Айтарлықтай ықпал – инвестициялар объектісінің қаржылық және операциялық саясаты жөнінде шешімдерді қабылдауға қатысу өкілеттіктері, бірақ мұндай саясатқа қатысты бақылау немесе бірлескен бақылау емес.

Айтарлықтай ықпалдың немесе бірлескен бақылаудың болуын анықтау кезінде ескерілетін факторлар еншілес компанияларға бақылаудың болуын анықтау кезінде ескерілетін факторларға ұқсас келеді.

Компанияның оның қауымдасқан компаниясына инвестициялары үлестік қатысу әдісі бойынша ескеріледі.

Үлестік қатысу әдісіне сәйкес қауымдасқан компанияға инвестиция алдымен бастапқы құны бойынша танылады. Инвестициялардың баланстық құны кейіннен Компанияның сатып алғаннан кейін туындайтын қауымдасқан компанияның таза активтеріндегі үлестің өзгеруін мойындау салдарынан түзетіледі. Қауымдасқан компанияға қатысты гудвил инвестицияның баланстық құнына қосылады және құнсыздануға бөлек тестіленбейді.

Жиынтық кіріс туралы есеп Компанияның қауымдасқан компания қызметінің нәтижелеріндегі үлесін көрсетеді. Қауымдасқан компанияның меншікті капиталында тікелей мойындалған өзгеріс орын алса, Компания мұндай өзгерістің өз үлесін мойындап, бұл фактіні, қажет болғанда, капиталдағы өзгерістер туралы есепте ашып көрсетеді.

Компанияның қауымдасқан компаниямен операциялары бойынша туындайтын жұмсалмаған пайда мен зиян Компанияның қауымдасқан компанияда қатысу үлесінің болған дәрежесінде алынып тасталды.

Компанияның қауымдасқан компанияның пайдасындағы үлесі тікелей жиынтық кіріс туралы есепте көрсетілген. Ол салық салынғаннан және қауымдасқан компанияның еншілес ұйымдарындағы бақыланбайтын қатысу үлесін есепке алғаннан кейін пайданы немесе залалды білдіреді.

Қауымдасқан компанияның қаржылық есептілігі Компанияның қаржылық есептілігіндей есепті кезеңде жасалады. Қажет болған жағдайда есеп саясатын Компанияның есеп саясатына сәйкес келтіру мақсатында түзетулер енгізіледі.

Үлестік қатысу әдісі қолданылғаннан кейін Компания өзінің қауымдасқан компаниясына инвестициясы бойынша құнсызданудан келген қосымша залалын тану қажеттігін айқындайды.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Қауымдасқан компанияға инвестициялар (жалғасы)**

Әрбір есепті кезеңде Компания қауымдасқан компанияға құйылған инвестициялардың құнсыздануының объективті растауының болуын белгілейді. Мұндай растаулар болған жағдайда, Компания құнсыздану сомасын қауымдасқан компанияның өтелетін сомасы мен оның баланстық құны арасындағы айырма ретінде есептейді және залалды *«Қауымдасқан компанияның пайдасындағы үлес»* бабы бойынша жиынтық кіріс туралы есепте мойындайды.

Қауымдасқан компанияға айтарлықтай ықпалдан айырылған жағдайда, Компания қалған инвестицияларды әділ құны бойынша бағалап, мойындайды. Едәуір ықпалдан айырылу сәтіне қауымдасқан компанияның баланстық құны мен қалған инвестициялардың әділ құны және шығарылудан болған түсімдер арасындағы айырма пайда немесе зиян құрамында мойындалады.

Активтер мен міндеттемелерді айналымдағы/қысқа мерзімді және айналымнан тыс/ұзақ мерзімді етіп жіктеу

Қаржылық жағдай туралы есепте Компания активтер мен міндеттемелерді олардың айналымдағы/қысқа мерзімді және айналымнан тыс/ұзақ мерзімді етіп жіктелуінің негізінде ұсынады. Актив мына жағдайларда, егер:

- Оны сату болжанса немесе ол әдеттегі операциялық циклдің шеңберінде сатуға немесе тұтынуға арналса;
- Ол ең бастысы сауда жасау максаттары үшін ұсталса;
- Оны есепті кезең аяқталғаннан кейін он екі айдың шегінде өткізу болжанса; немесе
- Есепті кезең аяқталғаннан кейін кем дегенде он екі айдың ішінде қолданылатын міндеттемелерді өтеу үшін пайдалануға немесе айырбастауға шектеулер болған жағдайларды қоспағанда, ол ақша қаражатын немесе ақша қаражатының баламаларын білдіреді.

Барлық басқа активтер айналымнан тыс ретінде жіктеледі.

Міндеттеме қысқа мерзімді болып табылады, егер:

- Оны әдеттегі операциялық циклдің шеңберінде реттеу болжанса;
- Ол көбінесе сауда жасау максаттары үшін ұсталса;
- Ол есепті кезең аяқталғаннан кейін он екі айдың ішінде реттелуі тиіс болса; немесе
- Компанияның есепті кезең аяқталғаннан кейін кем дегенде он екі айдың ішінде міндеттемелердің реттелу мерзімін ұзартуға сөзсіз құқығы болмаса.

Компания барлық басқа міндеттемелерді ұзақ мерзімділер ретінде жіктейді.

Кейінгі қалдырылған салық активтері мен міндеттемелер айналымнан тыс/ұзақ мерзімді активтер мен міндеттемелер ретінде жіктеледі.

Әділ құнды бағалау

Компания мұндай қаржы құралдарын қаржылық жағдай туралы есепті жасаудың әрбір күніне әділ құны бойынша туынды құралдар ретінде бағалайды. Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржы құралдарының әділ құны және әділ құны қаржылық есептілікте ашылып көрсетілуі тиіс қаржылық емес активтер туралы ақпарат тиісінше *31-ескертпеде* және *7-ескертпеде* ашылып көрсетіледі.

Активті сатып алу кезінде алынған немесе бағалау күніне нарыққа катысушылар арасында әдеттегі тәртіппен жасалатын мәміленің шеңберінде міндеттеменің берілгені үшін төленген баға әділ құны болып табылады. Әділ құны бойынша бағалау активті сату немесе міндеттемені беру бойынша мәміле:

- Немесе бұл актив немесе міндеттеме үшін негізгі нарықта;
- Не болмаса негізгі нарықтың жоқтығы шарттарында, бұл актив немесе міндеттеме үшін барынша қолайлы нарықта.

Компания негізгі немесе барынша қолайлы нарыққа қол жеткізе алуы тиіс.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)**Әділ құнды бағалау (жалғасы)**

Активтің немесе міндеттеменің әділ құны нарық қатысушылары активтің немесе міндеттеменің бағасын белгілеу кезінде пайдаланатын жорамалдарды қолдана отырып бағаланады, бұл ретте нарық қатысушылары өздерінің ең үздік экономикалық мүдделерінде әрекет етеді деп болжануда.

Қаржылық емес активтің әділ құнын бағалау нарыққа қатысушының экономикалық пайда әкелуіне болмаса активті ең үздік және барынша тиімді тәсілмен пайдалану арқылы не болмаса оны бұл активті барынша жақсы және барынша тиімді тәсілмен пайдаланатын нарыққа басқа қатысушыға сату арқылы пайда әкелуіне қабілетін назарға алады.

Компания мұндай бағалау үлгілерін пайдаланады, әрі олар мұндай жағдайларда орынды болып табылады және солар үшін әділ құнды бағалау үшін жеткілікті болып табылады, бұл ретте релевантты қадағаланатын бастапқы деректерді пайдалана отырып, қадағаланбайтын бастапқы деректерді мейлінше азайтуға мүмкіндік береді.

Әділ құны қаржылық есептілікте бағаланатын немесе ашылып көрсетілетін барлық активтер мен міндеттемелер *31-ескертпеде* сипатталған әділ құн көздері иерархиясының шеңберінде жіктеледі.

Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсімді мойындау

Компанияның қызметі жылжымайтын мүлікті басқарумен және құрылыспен байланысты. Сатып алушылармен шарттар бойынша түсім тауарларға бақылау сатып алушыға берілгенде және өтемақыны көрсететін сомада бағаланған кезде танылады, соған құқықты Компания мұндай тауарларға немесе қызметтерге айырбас ретінде алуды күтіп отыр. Компания түсім алуды көздейтін өзі жасаған шарттарда әдетте ол принципал ретінде болады деген тұжырымға келді, өйткені әдетте Компания тауарлар сатып алушыға берілгенге дейін оларды бақылап отырады.

Компания шартта айқындалған төлем талаптарын ескере отырып және салықтарды немесе алымдарды шегере отырып түсімді алуды көздейтін өзі жасаған барлық шарттар бойынша принципал ретінде болады деген тұжырымға келді.

Жылжымайтын мүлікті сату

Жылжымайтын мүлікті сатудан түскен кіріс, әдетте, жылжымайтын мүлікті иелік етуден болған едәуір тәуекелдер мен пайда сатып алушыға өткенде мойындалады. Аяқталмаған жылжымайтын мүлік объектілеріне талап ету құқықтарын қайта табыстаудан түскен кірістер сатып алушыға қатысты талап ету құқықтарына байланысты елеулі тәуекелдер мен пайданы беру кезінде мойындалады.

Жалға беруден түскен кіріс

Операциялық жалға берілген инвестициялық жылжымайтын мүліктен түскен кіріс жалдау мерзімінің ішінде тік сызықты әдіс бойынша ескеріледі және оның операциялық сипатына орай түсім құрамына қосылады.

Пайыздық кіріс

Амортизацияланған құны және қолда бар сатуға арналған ретінде жіктелген пайыздық қаржы активтері бағаланатын барлық қаржы құралы бойынша пайыздық кіріс тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісі қолданылып танылады, ол күтіліп отырған болашақ төлемдері немесе қаржы құралын пайдаланудың болжамды мерзімі ішінде ақша қаражаттың түсуін немесе, егер бұл орынды болса, қаржы активінің таза баланстық құнына немесе міндеттемеге дейін шамалы кезеңге дәл шегереді.

Құрылыс компанияларын қаржыландырудан түскен пайыздық кіріс негізгі қызметтен болған кірістердің құрамына және басқа да пайыздық кірістер бөлігінде қаржыландырудан болған кірістердің құрамына қосылады.

Шығыстарды тану

Шығыстар пайда болу шамасына қарай танылады және олар есептеу әдісінің негізіне жатқызылған сол кезеңде жиынтық кіріс туралы есепте көрсетіледі.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)**Қарыздар бойынша шығындар**

Компанияның ниетіне сәйкес пайдалануға немесе сатуға дайындау үшін ұзақ уақыт кезеңін міндетті түрде талап ететін активті сатып алуға, салуға немесе өндіруге тікелей қатысы бар қарыздар бойынша шығындар мұндай активтің бастапқы құнының бір бөлігі ретінде капиталданады. Қарыздар бойынша барлық өзге шығындар келтірілген есепті кезеңдегі шығындарға жатқызылады. Қарыздар бойынша шығындарға пайыздардың төленуі және Компания қарызға алынған қаражатпен байланысты шеккен басқа да шығындар жатады.

Табыс салығы*Ағымдағы табыс салығы*

Ағымдағы табыс салығы бойынша активтер мен міндеттемелер салық органдарынан өтелуге немесе салық органдары төлеуге жататын сома бойынша бағаланады. Осы соманы есептеу үшін қолданылатын салық мөлшерлемелері мен салық заңнамасы, – Компания өз қызметін жүзеге асыратын және салық салынатын кірісті алатын елде есепті күнге қабылданған немесе нақты қабылданған мөлшерлемелер мен заңнамалар.

Тікелей меншікті капиталда танылған баптарға қатысты ағымдағы табыс салығы жиынтық кіріс туралы есепте емес, меншікті капиталдың құрамында танылады. Компания басшылығы соған қатысты тиісті салық заңнамасы әртүрлі түсіндірілуі мүмкін салық декларацияларында көрсетілген позицияларды мерзімді етіп бағалайды және қажетіне қарай бағалау міндеттемелерін құрады.

Кейінге қалдырылған салық

Кейінге қалдырылған салық активтер мен міндеттемелердің салық базасы мен олардың баланстық құны арасындағы есепті күнге қаржылық есептілік максаттары үшін уақытша айырмаларды айқындау арқылы міндеттемелер әдісі бойынша есептеледі.

Кейінге қалдырылған салық міндеттемелері мына жағдайлардан басқа, барлық салық салынатын уақыт айырмалары бойынша мойындалады:

- Кейінге қалдырылған салық міндеттемесі бизнестерді біріктіру болып табылмайтын операцияның барысында гудвилді, активті немесе міндеттемені бастапқыда мойындау нәтижесінде туындайды және операцияны жасау сәтіне бухгалтерлік табысқа да, сол сияқты салық салынатын табысқа немесе шығынға ықпал етпейді;
- Еншілес ұйымдарға, қауымдасқан компанияларға инвестициялармен, сондай-ақ бірлескен қызметке қатысу үлестерімен байланысты салық салынатын уақытша айырмаларға қатысты егер уақыт айырмасын қалпына келтіру мерзімін бақылау мүмкін болса уақытша айырмасы жақын болашақта қалпына келтірілмейді деген айтарлықтай ықтималдылық болса, уақытша айырмалар мойындалмайды.

Кейінге қалдырылған салық активтері, мына жағдайлардан басқа, соған қарсы есептен шығарылатын уақыт айырмалары, келешек кезеңдерге ауыстырылатын пайдаланылмаған салық жеңілдіктері мен пайдаланылмаған салық шығындары есепке алынуы мүмкін салық салынатын пайда болады деген едәуір ықтималдылық болатын шамада барлық есептен шығарылатын уақыт айырмалары, келешек кезеңдерге ауыстырылған пайдаланылмаған салық жеңілдіктерін және пайдаланылмаған салық шығындары бойынша танылады:

- Шегерілетін уақыт айырмасына жататын кейінге қалдырылған салық активі бизнестерді біріктіру салдарынан тұмаған болса және ол операцияны жасау кезінде бухгалтерлік пайдаға да, салық салынатын пайдаға немесе зиянға да әсер етпейтін активті немесе міндеттемелерді бастапқы тану нәтижесінде туындаса;
- Еншілес ұйымдарға, қауымдасқан компанияларға, сондай-ақ бірлескен кәсіпкерлікке қатысу үлестеріне инвестициялармен байланысты шегерілетін уақытша айырмашылықтарға қатысты кейінге қалдырылған салық активтері жақын болашақта уақытша;
- Айырмашылықтарды қалпына келтіру ықтималдығы және уақытша айырмашылықтар есептелуі мүмкін салық салынатын пайданың туындауы шамасында ғана танылады.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Табыс салығы (жалғасы)***Кейінге қалдырылған салық (жалғасы)*

Кейінге қалдырылған салық активтерінің баланстық құны әрбір есепті күнге қайта каралып, кейінге қалдырылған салық активтерінің барлығын немесе бір бөлігін пайдалануға мүмкіндік беретін жеткілікті салық салынатын пайданы алу ықтималдылығы шамалы деп бағаланатын дәрежеде азаяды. Мойындалмаған кейінге қалдырылған салық активтері әрбір есепті күнге қайта каралады және келешек салық салынатын пайда кейінге қалдырылған салық активтерін өтеуге мүмкіндік береді деген ықтималдық туындаған дәрежеде ғана мойындалады.

Кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелер есепті күнге қолданылатын немесе іс жүзінде қабылданған салық мөлшерлемелеріне (және салық заңнамасына) сүйене отырып активті өткізу немесе міндеттемені өтеу кезеңінде қолданылады деп күтілетін салық мөлшерлемелері бойынша бағаланады.

Пайда немесе зиян құрамында мойындалған баптарға қатысты кейінге қалдырылған салық пайда немесе зиян құрамында мойындалмайды. Мерзімі ұзартылған салықтар баптары олардың негізіндегі операцияларға сәйкес не болмаса басқа да жиынтық кірістің құрамында немесе тікелей меншікті капиталда мойындалады.

Кейінге қалдырылған салық активтері мен кейінге қалдырылған салық міндеттемелері, егер заңи тұрғыдан қорғалған ағымдағы салық активтері мен міндеттемелерді есепке алу құқығы болса және кейінге қалдырылған салықтар дәл сол салық салынатын ұйымға немесе салық органына қатысты болса, бір біріне қарсы есепке алынады.

Жұмыскерлерге сыйақылар*Әлеуметтік салық*

Компания Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасының талаптарына сәйкес әлеуметтік салық төлейді. Әлеуметтік салық бойынша шығыстар олардың пайда болу сәтіндегі шығыстарға жатады.

Белгіленген жарналары бар зейнетақы жоспарлары

Компания арнайы зейнетақы қорларына жарна ретінде өз қызметкерлерінің жалақысынан 10% дейін ұстап қалады. Заңнаманың талаптарына сәйкес зейнетақы төлемдері бойынша жауапкершілік қызметкерлердің мойындарында жатыр, бұл ретте Компанияның қызметкерлерге еңбек қызметін аяқтағаннан кейін өтемақыларды төлеу бойынша ағымдағы немесе келешек міндеттемелері жоқ.

Қаржы активтері*Бастапқы тану және бағалау*

Қаржы активтері алғаш рет танылғанда кейіннен амортизацияланған құны бойынша, басқа да жиынтық кіріс (БЖК) арқылы әділ құны бойынша және пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын ретінде жіктеледі. Қаржы активтерінің бастапқыда танылған кездегі жіктелуі шартта көзделген қаржы активі мен Компания бұл активтерді басқару үшін қолданатын бизнес-модель бойынша ақша ағындарының сипаттамаларына тәуелді болады. Қаржыландырудың едәуір компонентін қамтымайтын немесе соған қатысты Компания іс жүзіндегі сипаттың жеңілдетілуін қолданған сауда дебиторлық берешекті қоспағанда, Компания қаржы активтерін бастапқыда пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланбайтын қаржы активтері жағдайында мәміле бойынша шығындар сомасына ұлғайтылған әділ құны бойынша бағалайды. Қаржыландырудың едәуір компонентін қамтымайтын немесе соған қатысты Компания іс жүзіндегі сипаттың жеңілдетілуін қолданған сауда дебиторлық берешек 15 ХКЕС-ке (IFRS) сәйкес айқындалған мәміленің бағасы бойынша айқындалады.

Қаржы активін амортизацияланған құны бойынша немесе басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша жіктеу және бағалау үшін осы активтің шарттық талаптары борыштың негізгі сомасының өтелмеген бөлігіне «борыштың негізгі сомасы мен пайыздардың есебінен төлемдер ғана» болып табылатын ақша ағындарын алуды негіздеуі қажет. Мұндай бағалау «ақша ағындары» тестісі (SPPI-тест) деп аталады және әрбір құралдың деңгейінде жасалады. «Ақша ағындары» критерийіне жауап бермейтін қаржы активтері, ақша ағындары бизнес-модельге қарамастан пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланады деп жіктеледі.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)**Қаржы активтері (жалғасы)***Бастапқы тану және бағалау (жалғасы)*

Компания қаржы активтерін басқару үшін пайдаланатын бизнес-модель акша ағындарын әкелу мақсатында Компания өзінің қаржы активтерін басқаратын тәсілді сипаттайды. Бизнес-модель акша ағындарының шартта көзделген акша ағындарын алудың, қаржы активтерін сатудың немесе екеуінің де салдары болатындығын айқындайды.

Заңнамада немесе белгілі бір нарықта қабылданған ережелерде белгіленген мерзімде активті жеткізуді талап ететін қаржылық активтерді сатып алу немесе сату бойынша барлық мәмілелер («стандартты талаптардағы» сауда) мәмілені жасау күніне, яғни Компания өз мойнына активті сатып алу немесе сату міндеттемесін қабылдаған күнге мойындалады. Компанияның қаржы активтеріне акша қаражаты мен оның баламалары, қаржылық жалдау бойынша берешек, берілген қарыздар, мемлекеттік облигациялар, сауда және басқа да дебиторлық берешек жатады.

Кейінгі бағалау

Кейіннен бағалау мақсаттары үшін қаржы активтері төрт санатқа жіктеледі:

- Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржы активтері (борыштық құралдар);
- Жинақталған пайда мен зиянды кейіннен қайта жіктей отырып басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері (борыштық құралдар);
- Мойындау тоқтаған кезде жинақталған пайда мен зиянды кейіннен қайта жіктеместен басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын, ұйымның қарауына қарай жіктелген қаржы активтері (үлестік құралдар);
- Пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері.

Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржы активтері (борыштық құралдар)

Бұл санат Компания үшін барынша орынды болып табылады. Компания қаржы активтерін амортизацияланған құны бойынша бағалайды, егер келесі талаптардың екеуі де орындалса:

- Қаржы активі бизнес-модельдің шеңберінде ұсталады, оның мақсаты қаржы активтерін шартта көзделген акша ағындарын алу үшін ұстау болып табылады; және
- Қаржы активінің шарттық талаптары көрсетілген күндерге борыштың негізгі сомасының өтелмеген бөлігіне борыштың негізгі сомасы мен пайыздардың есебінен төлемдер ғана болып табылатын акша ағындарын алуды негіздейді.

Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржы активтері кейіннен тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып бағаланады және оларға құнсыздануға қатысты талаптар қолданылады. Пайда немесе зиян активтің мойындалуы тоқтаған, ол түрлендірілген немесе құнсызданған жағдайда пайданың немесе зиянның құрамында танылады. Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінің санатына Компания берілген қарыздарды, сауда және басқа да дебиторлық берешекті, қаржылық жалдау берешегін жатқызады.

Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері (борыштық құралдар)

Компания борыштық құралдарды, егер келесі талаптардың екеуі де орындалатын болса, басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланады:

- Бизнес-модельдің шеңберінде ұсталатын қаржы активі, оның мақсаты шартта көзделген акша ағындарын алу, сол сияқты қаржы активтерін сату болып табылады; және
- Қаржы активінің шарттық талаптары көрсетілген күндерге борыштың негізгі сомасының өтелмеген бөлігіне борыштың негізгі сомасы мен пайыздардың есебінен төлемдер ғана болып табылатын акша ағындарын алуды негіздейді.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Қаржы активтері (жалғасы)***Кейінгі бағалау (жалғасы)*

Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері (борыштық құралдар) (жалғасы)

Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын борыштық құралдар болған жағдайда, пайыздық кіріс, валюта бағамдарының қайта бағалануы және мұндай залалдың құнсыздануынан немесе қалпына келтірілуінен болған залал басқа да жиынтық кіріс туралы есепте танылады және амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржы активтеріндей дәл осылайша есептеледі. Әділ құнның қалған өзгерістері басқа да жиынтық кірістің құрамында танылады. Мойындалу тоқтаған кезде басқа да жиынтық кірістің құрамында танылған әділ құн өзгерістерінің жинақталған сомасы пайданың немесе зиянның құрамына қайта жіктеледі. Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын борыштық құралдар санатына, Компания басқа да айналымнан тыс қаржы активтерінің құрамына қосылған, бағасы белгіленетін борыштық құралдарға жасалған инвестицияларды жатқызады. 2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанына Компанияның мемлекеттік облигациялары - басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша қайта бағаланатын қаржы активтері бар.

Компанияның қарауына қарай басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланған деп жіктелген қаржы құралдары (үлестік құралдар)

Бастапқы мойындау кезінде Компания өз қарауына қарай, бірақ одан кейіннен бас тарту құқығынсыз, үлестік құралдарға жасалған инвестицияларды басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын ретінде жіктеу жөнінде шешім қабылдай алады, егер олар «Қаржы активтері: ұсыну» 32 ХҚЕС-ке (IAS) сай меншікті капиталдың анықтамасына жауап бермесе және саудаға арналмаса. Мұндай жіктеу туралы шешім әрбір құрал бойынша бөлек қабылданады. Мұндай қаржы активтері бойынша пайда мен зиян ешқашан пайданың немесе зиянның құрамына жіктелмейді. Дивидендтер, Компания қаржы активі құнының бір бөлігінің өтемақысы ретінде мұндай түсімдерден пайда алған жағдайлардан басқа, дивидендтерді алуға құқық белгіленгенде жиынтық кіріс туралы есепте басқа да кіріс ретінде танылады. Мұндай жағдайда осындай пайда басқа да жиынтық кірістің құрамында көрсетіледі. Компанияның қарауына қарай басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланған деп жіктелген үлестік құралдар құнсыздану мәніне бағаланбайды. 2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанына Компанияның ол бастапқыда мойындалған кезде айқындалған басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша қайта бағаланатын қаржы активтері жоқ.

Пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері

Пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінің санатына саудаға арналған қаржы активтері, пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын деп бастапқыда танылған кезде Компанияның қарауына қарай жіктелген қаржы активтері немесе міндетті түрде әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері жатады. Жақын арада сату мақсатымен сатып алынған болса, қаржы активтері саудалауға арналған деп жіктеледі. Бөлек ендірілген туынды құралдарды қоса алғанда, туынды құралдар, олар Компанияның қарауына қарай тиімді хеджирлеу құралдары ретінде айқындалған жағдайларды қоспағанда, саудаға арналған деп жіктеледі. Солар бойынша ақша ағындары борыштың негізгі сомасының және пайыздардың есебінен тек төлемдер болып табылмайтын қаржы активтері пайдаланылатын бизнес-модельге қарамастан пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша жіктеледі және бағаланады. Амортизацияланған құны бойынша немесе жоғарыда сипатталғандай басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын борыштық құралдарды жіктеуге арналған критерийлерге қарамастан бастапқыда танылған кезде Компания борыштық құралдарды өз қарауына қарай, егер мұндай жіктеу амалы есептегі сәйкессіздікті жоятын болса немесе айтарлықтай азайтатын болса, пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын ретінде жіктей алады. Пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері қаржылық жағдай туралы есепте әділ құны бойынша ескеріледі, ал олардың әділ құнының таза өзгеруі пайда немесе зиян туралы есепте танылады. Бұл санатқа Компания өз қарауына қарай, бас тарту құқығынсыз, басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланған деп жіктемеген туынды құралдар мен бағасы белгіленетін үлестік құралдарға инвестициялар жатады. Бағасы белгіленетін үлестік құралдар бойынша дивидендтер, оларды алу құқығы белгіленгенде, жиынтық кіріс туралы есепте басқа да кіріс ретінде танылады.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Қаржы активтері (жалғасы)***Кейінгі бағалау (жалғасы)*

Пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері (жалғасы)

Қаржылық міндеттеме немесе қаржылық емес құрал болып табылатын негізгі шартты камтитын гибриді шартқа ендірілген туынды құрал негізгі шарттан бөлінеді және бөлек туынды құрал ретінде ескеріледі, егер: оған тән экономикалық сипаттамалар мен тәуекелдер негізгі шарттың тәуекелдерімен және сипаттамаларымен тығыз байланысты болмаса; ендірілген туынды құрал сияқты дәл сондай талаптарды көздейтін бөлек құрал туынды құралдың анықтамасына жауап берсе; және гибриді шарт пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланбаса. Ендірілген туынды құралдар әділ құны бойынша бағаланады, ал олардың әділ құнының өзгеруі пайда немесе зиян құрамында мойындалады. Есепке алу тәртібін қайта қарау өйтпеген жағдайда қажет болуы мүмкін ақша ағындарының елеулі өзгеруіне әкеліп соқтыратын шарт талаптарында өзгерістер болған жағдайда не болмаса қаржы активті қайта жіктелген және ол пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын санатынан аударылған жағдайда жасалады.

Тануды тоқтату

Қаржы активі (немесе қолданылуына қарай – қаржы активінің бір бөлігі немесе сол сияқты қаржы активтері тобының бір бөлігі) қаржылық жағдай туралы есепте мойындалуын тоқтатады, егер:

- Активтен ақша ағындарын алу құқығының қолданылу мерзімі аяқталса;
- Компания активтен ақша ағындарын алу құқығын ақша ағындарын толық көлемде және «транзиттік» келісім бойынша еш кешіктірмей алатын үшінші тарапқа төлеу бойынша өзіне міндеттеме алғанда; немесе (а) Компания барлық тәуекелдер мен активтен түсетін пайданы бергенде, не болмаса (б) Компания барлық тәуекелдер мен активтен түсетін пайданы бермегенде және сақтамаған, бірақ осы активтерді бақылау функциясын берген жағдайда.

Егер Компания өзінің активтен ақша ағынын алу барлық құқығын берсе не транзиттік келісім жасаса, ол меншік құқығына байланысты тәуекелдер мен табысты сақтап қала алған-алмағанын және, егер сақтап қала алған болса, онда қандай көлемде екендігін бағалайды. Егер Компания активтен болатын барлық тәуекелдер мен табысты іс жүзінде бермесе және өзінде сақтамаса, сондай-ақ активке бақылауды бермесе, ол берілген активке өзінің қатысуын жалғастыруы дәрежесінде тануын жалғастырады. Мұндай жағдайда Компания тиісті міндеттемені мойындайды. Берілген актив және тиісті міндеттеме Компания сақтаған құқықтар мен міндеттемелерді көрсететін негізде бағаланады.

Берілген активке кепілдік нысанындағы жалғасқан қатысу активтің бастапқы ағымдағы құны немесе Компаниядан талап етілуі мүмкін төлемнің ең жоғары сомасы өлшемдердің ең кішісі бойынша танылады.

Қаржы активтерінің құнсыздануы

Компания пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланбайтын барлық борыштық құралдарға қатысты күтілетін несиелік зиянды (КНЗ) бағалау резервін мойындайды. КНЗ шартқа сәйкес тиесілі болатын ақша ағындары мен Компания бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлемені немесе оның шамамен алынған мәнін пайдалана отырып дисконтталған алуды күтіп отырған барлық ақша ағындарының арасындағы айырманың негізінде есептеледі. Күтілетін ақша ағындарына ұсталатын қамтамасыз етуді сатудан немесе шарттық талаптардың ажырамас бөлігі болып табылатын несие сапасын арттырудың басқа тетіктерінен болатын ақша ағындары жатады.

КНЗ екі кезеңде танылады. Бастапқы танылған сәттен бастап несиелік тәуекел айтарлықтай ұлғаймаған қаржы құралдары бойынша келесі 12 айдың (12 айлық күтілетін несиелік зиян) ішінде мүмкін болатын дефолттардың салдарынан туындауы мүмкін несиелік зиянға қатысты залалға бағалау резерві құрылады. Солар бойынша бастапқы танылған сәттен бастап қаржы құралдары үшін несиелік тәуекел айтарлықтай ұлғайған дефолттың орын алу мерзімдеріне қарамастан (бүкіл мерзім үшін күтілетін несиелік зиян) осы қаржы құралының қалған қолданылу мерзімінің ішінде күтілетін несиелік зиянға қатысты залалға бағалау резерві құрылады.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Қаржы активтері (жалғасы)*****Қаржы активтерінің құнсыздануы (жалғасы)***

Сауда дебиторлық берешекке және шарт бойынша активтерге қатысты Компания КНЗ-ны есептеу кезінде жеңілдетілген тәсілді қолданады. Тиісінше, Компания несиелік тәуекелінің өзгерістерін қадағаламайды, ал оның орнына әрбір есепті күнге бүкіл мерзім үшін күтілетін несиелік зиянға тең сомда залалдарға бағалау резервін мойындайды. Компания қарыз алушылар мен жалпы экономикалық талаптарға тән болатын болжамды факторларды ескере отырып түзетілген несиелік зиянның пайда болуының өткен тәжірибесіне сүйене отырып бағалау резервінің матрицасын пайдаланды.

БЖК арқылы әділ құны бойынша бағаланатын борыштық құралдарға қатысты Компания төмен несиелік тәуекел туралы оңайлатуды қолданады. Әрбір есепті күнге Компания тым аса шығын немесе күш жұмсамай қолжетімді болатын барлық негізделген әрі расталатын акпаратты пайдалана отырып, борыштық құралдың төмен несиелік тәуекелі бар құрал болып табылатындығын бағалайды. Мұндай бағалауды жүргізу кезінде Компания борыштық құралдың ішкі несиелік рейтингін қайта қарайды. Сонымен бірге, Компания несиелік тәуекелдің едәуір ұлғаюы болды деп есептейді, егер шартта көзделген төлемдер мерзімі 30 күннен артық өтсе. 2022 жылдың 31 желтоқсанына және 2021 жылдың 31 желтоқсанына Компанияның бағасы белгіленетін мемлекеттік облигациялармен білдірілген БЖК арқылы бағаланатын борыштық бағалы қағаздары болды.

Ақша қаражаты мен оның баламалары

Қаржылық жағдай туралы есептегі ақша қаражаты мен оның баламаларына банктер мен кассадағы ақшалай қаражат және өтеу мерзімі 3 ай немесе одан аз болатын, белгілі бір ақша қаражатының сомаларына оңай айырбасталатын және құнның өзгеруіне елеусіз тәуекелге ұшырайтын қысқа мерзімді өтімділігі жоғары депозиттер жатады.

Қарыздар мен дебиторлық берешек

Ұзақ мерзімді депозиттерді қоса алғанда, қарыздар мен дебиторлық берешек белсенді нарықта жүрмейтін белгіленген немесе айқындалатын төлемдері бар туынды емес қаржы активтерін білдіреді. Бастапқыда мойындалғаннан кейін осы сияқты қаржы активтері құнсызданудан болған шығындарды шегере отырып, тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып айқындалған амортизацияланған құны бойынша бағаланады. Амортизацияланған құн сатып алу кезіндегі дисконттарды немесе сыйлықақыларды, сондай-ақ тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажыратылмас бөлігі болып табылатын комиссиялық немесе шығындарды ескере отырып есептеледі.

Тиімді пайыздық мөлшерлемені пайдалану негізіндегі амортизация жиынтық кіріс туралы есепте қаржыландырудан түскен кірістердің құрамына жатқызылады. Құнсызданумен негізделген шығыстар қарыздар болған жағдайда қаржыландыру бойынша шығындар құрамында және дебиторлық берешек болған жағдайда басқа да операциялық шығыстардың құрамында жиынтық кіріс туралы есепте танылады.

Қаржылық міндеттемелер***Бастапқы тану және бағалау***

Қаржылық міндеттемелер бастапқыда танылған кезде пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша қайта бағаланатын қаржылық міндеттемелер, несиелер мен қарыз алулар немесе кредиторлық берешек ретінде жіктеледі.

Барлы қаржылық міндеттемелер бастапқыда оларға мәміле бойынша тікелей байланысты шығындар шегеріліп (несиелер, қарыздар мен кредиторлық берешек болған жағдайда) әділ құны бойынша танылады.

Компанияның қаржылық міндеттемелеріне кредиторлық берешек, Бас компанияның қарыздары мен купондық облигациялар жатады.

Кейінгі бағалау

Кейіннен бағалау мақсаттары үшін қаржылық міндеттемелер келесі екі санатқа жіктеледі:

- Пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржылық міндеттемелер;
- Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржылық міндеттемелер (несиелер мен қарыздар).

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)**Қаржылық міндеттемелер (жалғасы)***Кейінгі бағалау (жалғасы)*

Пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржылық міндеттемелер

«Пайда немесе зиян арқылы бағаланатын қаржылық міндеттемелер» санатына Компанияның карауына қарай жіктелген саудаға арналған қаржылық міндеттемелер және пайда немесе зиян арқылы бағаланатын қаржылық міндеттемелер санатында бастапқы тануға жатқызылған қаржылық міндеттемелер жатады.

Егер олар таяу арада керіп сатып алу мақсатында болса, қаржылық міндеттемелер саудаға арналған деп жіктеледі. Осы санатқа сондай-ақ Компания шарт бойынша бір жақ болып табылатын, олар 9 ХҚЕС (IFRS) айқындалғандай хеджирлеу қатынастарының шеңберінде хеджирлеу құралдары ретінде Компанияның карауына қарай айқындалмаған туынды қаржы құралдар жатады. Бөлінген ендірілген туынды құралдар олар Компанияның карауына қарай тиімді хеджирлеу құралдары ретінде жіктелген жағдайларды қоспағанда, саудаға арналған деп жіктеледі.

Саудаға арналған міндеттемелер бойынша пайда немесе зиян жиынтық кіріс туралы есепте мойындалады.

Бастапқы тану кезінде Компанияның карауына қарай пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын деп жіктелген қаржылық міндеттемелер бастапқы тану күніне осы санатқа және тек 9 ХҚЕС-тің (IFRS) критерийлерін сақтай отырып жатқызылады. Компанияның пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын оның карауы бойынша жіктелген қаржылық міндеттемелері жоқ.

Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржылық міндеттемелер (несиелер мен қарыздар)

Бұл санат Компания үшін барынша маңызды болып табылады. Бастапқыда танылғаннан кейін пайыздық несиелер мен қарыздар тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып амортизацияланған құн бойынша бағаланады. Мұндай қаржылық міндеттемелер бойынша пайда мен зиян оларды тану доғарылғаннан кейін, сондай-ақ тиімді пайыздық мөлшерлеме қолданыла отырып амортизация есептелуіне қарай танылады.

Амортизацияланған құн сатып алу кезіндегі дисконттарды немесе сыйлықақыларды, сондай-ақ тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажыратылмас бөлігі болып табылатын комиссиялық немесе шығындарды ескере отырып есептеледі. Тиімді пайыздық мөлшерлеме амортизациясы жиынтық кіріс туралы есепте қаржыландырудан болған шығындар құрамына енгізіледі.

Бұл санатқа, ең алдымен, пайыздық несиелер, қарыздар мен купондық облигациялар жатады.

Тануды тоқтату

Егер міндеттеме өтелсе, жойылса немесе оның қолданылу мерзімі өтіп кетсе, қаржылық жағдай туралы есептегі қаржылық міндеттеменің мойындалуы тоқтатылады.

Егер Бас компанияның алдындағы қаржылық міндеттеме біршама айырмашылығы бар шарттарда Бас компанияның алдындағы өзге міндеттемеге ауыстырылса немесе, егер бар қаржылық міндеттеменің талаптары біршама өзгертілсе, мұндай ауыстыру немесе өзгерістер бастапқы міндеттемені тануды тоқтату және жаңа міндеттемені тануды бастау деп есептеледі, ал олардың баланстық құнындағы айырма капиталдағы өзгерістер туралы есепте танылады.

Қаржы құралдарының өзара есепке алынуы

Қаржы активтері мен қаржылық міндеттемелер өзара есепке алынуы тиіс, ал нетто-сомасы қазіргі сәтте мойындалған сомаларды өзара есепке алуға, сондай-ақ нетто-негізде есеп айырысу ниетіне не болмаса активтерді өткізуге және осымен бірге міндеттемелерді өтеуге заңгерлік құқық болғанда ғана қаржылық жағдай туралы есепте ұсынылуы тиіс.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)**Құрылыс компанияларына берілген аванстар**

Құрылыс компанияларына берілген аванстар жылжымайтын мүлік объектілерін салу үшін төленген аванстық төлемдерді білдіреді, әрі ол кейіннен инвестициялық жылжымайтын мүлік не болмаса өткізуге арналған жылжымайтын мүлік ретінде қаржылық жағдай туралы есепте танылады. Құрылыс компанияларына берілген аванстар, егер болса, құнсыздануды шегеру арқылы үлестік қатысу шарттарын жасау күніне құны (нақты аударылған сома) бойынша бағаланады. Объектіге қатысты меншік құқығының құрылыс компаниясынан Компанияға ауысу сәтіне құрылыс компанияларына берілген аванстың баптары жабылады.

Инвестициялық жылжымайтын мүлік

Инвестициялық жылжымайтын мүлікке жалдау ақысын немесе капитал құнының өсуінен түскен кірісті алу үшін ұсталатын жылжымайтын мүлік кіреді.

Жалдау талаптарында меншіктегі жылжымайтын мүлік инвестициялық жылжымайтын мүліктің анықтамасына сәйкес келгенде инвестициялық жылжымайтын мүлік ретінде жіктеледі. Жалдау бойынша міндеттемелер 16 ХҚЕС (IFRS) сәйкес жалға алынатын жылжымайтын мүлік сыйақысының әділ құны бойынша танылады.

Инвестициялық жылжымайтын мүлік алғашында бастапқы құны бойынша бағаланады, оған мәміле бойынша шығындар қосылады. Баланстық құнға, егер оларды тану критерийлері орындалса және инвестициялық жылжымайтын мүлікке ағымдағы қызмет көрсетуге арналған шығындар қосылмаса, мұндай шығындардың пайда болу сәтіне қолдағы инвестициялық жылжымайтын мүлігінің бөліктерін ауыстыру құны кіреді. Бастапқы танылғаннан кейін инвестициялық жылжымайтын мүлік жинақталған тозу мен жинақталған құнсыздануды шегере отырып бастапқы құны бойынша ескеріледі. Тозу оның пайдалы қызмет ету мерзімінің ішінде тік әдіспен есептеледі, әрі оның мерзімі 50 жылды құрайды.

Материалдық емес активтің мойындалуы ол есептен шығарылғанда (яғни оны алушы бақылауға ие болатын күнге) немесе оны пайдаланудан немесе есептен шығарылудан ешқандай келешек экономикалық пайда болмағанда тоқтатылады. Активтерді тануды тоқтатудың нәтижесінде туындайтын пайда немесе зиян (есептен шығарудан түскен түсімдер мен активтің баланстық құны арасындағы айырма ретінде есептеледі) жиынтық кіріс туралы есепке енгізіледі.

Инвестициялық жылжымайтын мүлік санатына не болмаса одан аудару жылжымайтын мүлікті пайдалану сипатында өзгерістер болғанда ғана жүзеге асырылады. Инвестициялық жылжымайтын мүліктен меншік иесі алып отыратын жылжымайтын мүлік объектісіне аудару кезінде кейінгі есепке алу мақсаттары үшін шартты бастапқы құны пайдалану мақсаттарын өзгерту сәтіне әділ құнды білдіреді. Меншік иесі алып отырған жылжымайтын мүлік объектісі инвестициялық жылжымайтын мүлік объектісіне айналған жағдайда, Компания мұндай жылжымайтын мүлікті пайдалану мақсаттарын өзгерту сәтіне дейін негізгі құралдарды есепке алу саясатына сәйкес ескереді.

Инвестициялық жылжымайтын мүлік оның баланстық құны жалғасып отырған пайдаланудың нәтижесінде емес, сату арқылы өтеледі деп күтілгенде, сату үшін ұсталатын айналымнан тыс активтердің санатына аударылады. Егер жылжымайтын мүлік осы сияқты жылжымайтын мүлікті сату үшін әдеттегідей болатын шарттарда өзінің ағымдағы күйінде дереу сатыла алса, сондай-ақ сату мүмкіндігі жоғары болса, мұндай шарт сақталған болып есептеледі.

Басқа да ұзақ мерзімді активтер

Басқа да ұзақ мерзімді активтерге келешекте қаржылық жалға беруге арналған жылжымайтын мүлік не болмаса сол бойынша есепті күнге оның баланстық құны қалайша өтелетіндігі анықталмаған жылжымайтын мүлік кіреді. Басқа да ұзақ мерзімді активтер мәміле бойынша шығындарды қоса алғанда, бастапқы құны бойынша бағаланады. Бастапқы мойындалғаннан кейін басқа да ұзақ мерзімді активтер жинақталған құнсыздануды шегере отырып бастапқы құны бойынша ескеріледі. Басқа да ұзақ мерзімді активтер амортизацияланбайды. Басқа да ұзақ мерзімді активтер санатына не болмаса одан аудару жылжымайтын мүлікті пайдалану сипатында өзгерістер болғанда ғана жүзеге асырылады.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Материалдық емес активтер**

Жеке сатып алынған материалдық емес активтер бастапқы тану кезінде бастапқы құны бойынша бағаланады. Бизнесті біріктіру нәтижесінде сатып алынған материалдық емес активтердің бастапқы құны сатып алу күніне олардың әділ құны болып табылады. Бастапқы танудан кейін материалдық емес активтер жинақталған құнсыздану шығындары мен жинақталған амортизация шегерілген бастапқы құны бойынша ескеріледі. Өнімдерді әзірлеуге капиталға айналдырылған шығындарды қоспағанда, компания ішінде жасалған материалдық емес активтер капиталға айналмайды және тиісті шығыс олар пайда болған есепті жыл үшін жиынтық кіріс туралы есепте көрсетіледі. Материалдық емес активтердің шектелген пайдалы қызмет ету мерзімдері бар.

Шектелген пайдалы пайдалану мерзімі бар материалдық емес активтер осы мерзімнің ішінде амортизацияланады және егер мұндай материалдық емес активтің құнсыздану белгілері болса, құнсыздану мәніне бағаланады. Шектелген пайдалы пайдалану мерзімі бар материалдық емес актив үшін амортизация кезеңі мен оны есептеу әдісі кем дегенде әрбір есепті кезеңнің соңында қайта каралады.

Тиімді пайдаланудың болжамды мерзімінің немесе активте көрсетілген келешек экономикалық пайданы тұтынудың болжамды құрылымының өзгеруі кезеңнің немесе жағдайға қарай амортизацияны есептеу әдісінің өзгеруі ретінде қаржылық есептілікте көрсетіледі және есепті бағалаудың өзгеруі ретінде ескереді. Тиімді пайдалану мерзімі шектеулі материалдық емес активке арналған шығындар жиынтық кіріс туралы есепте материалдық емес активтер қызметіне сәйкес шығыстар санатында танылады.

Материалдық емес активтің мойындалуы ол есептен шығарылғанда (яғни оны алушы бақылауға ие болатын күнге) немесе оны пайдаланудан немесе есептен шығарылудан ешқандай келешек экономикалық пайда болмағанда тоқтатылады. Активтерді тануды тоқтатудың нәтижесінде туындайтын пайда немесе зиян (есептен шығарудан түскен түсімдер мен активтің баланстық құны арасындағы айырма ретінде есептеледі) жиынтық кіріс туралы есепке енгізіледі.

Материалдық емес активтер негізінен бағдарламалық жасақтама мен лицензиялардан тұрады. Материалдық емес активтер, әдетте бес жылдан он жылға дейінгі мерзімді құрайтын олардың пайдалы қызметін есептеу мерзімі ішінде желілік негізде өтелінеді.

Негізгі құралдар

Негізгі құралдар жинақталған амортизацияны және/немесе олар болған жағдайда құнсызданудан болған жинақталған шығындарды шегере отырып бастапқы құны бойынша ескеріледі. Мұндай құнға құрал-жабдықтардың бөлшектерін ауыстыру құны және егер оларды капиталдандыру критерийлері орындалса, ұзақ мерзімді құрылыс жобалары болған жағдайда қарыздар бойынша шығындар кіреді. Белгілі бір уақыт аралығында негізгі құралдардың едәуір құрамдастарын ауыстыру қажет болғанда, Компания осы сияқты құрамдастарды оларға сәйкес болатын дербес пайдалы қызмет ету мерзімдерімен жеке активтер ретінде таниды және оларды тиісінше амортизациялайды. Сол сияқты, негізгі техникалық шолып тексеруді жүргізген кезде сонымен байланысты шығындар, егер мойындаудың барлық критерийлері орындалса, құрал-жабдықты ауыстыру ретінде негізгі құралдардың баланстық құнында мойындалады. Жөндеуге және техникалық қызмет көрсетуге жұмсалатын барлық басқа шығындар олар болған сәтте жиынтық кіріс туралы есепте танылады.

Тозу активтердің пайдалы қызметін келесі есепті мерзімдерінің ішінде желілік әдіспен есептеледі:

	Жылдар
Үйлер мен ғимараттар	8-100
Машиналар мен құрал-жабдықтар	3-50
Көлік құралдары	3-15
Басқалары	2-20

Бұрын мойындалған негізгі құралдарды мойындауын тоқтату олардың шығуы кезінде немесе егер келешекте осы активті пайдаланудан немесе шығуынан экономикалық пайданы алу күтілмеген жағдайда болады. Активті тануды доғару нәтижесінде туындайтын кіріс немесе шығыс (активтің шығуынан және теңгерімдік құнынан болатын таза түсімдер арасындағы айырмашылық ретінде есептелген) активті тану доғарылған есепті жыл үшін жиынтық кіріс туралы есепке кіргізіледі.

Таратылу құны, активтерді пайдалы қызмет ету мерзімдері және негізгі құралдарды амортизациялау әдістері әрбір қаржы жылының соңында талданады және қажетіне қарай перспективті негізде түзетіледі. Негізгі құралдарға көбінесе әкімшілік ғимарат, жер және кеңсе жабдықтары жатады.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Қаржылық емес активтердің құнсыздануы**

Компания әрбір есепті күнге активтің ықтимал құнсыздану белгілерінің бар-жоғын айқындайды. Мұндай белгілер болғанда немесе егер активті құнсыздануға жыл сайынғы тестілеуді орындау қажет болса, Компания активтің өтелетін құнын бағалайды.

Активтің өтелетін құны немесе ақша ағындарын жасайтын бірліктің құнсыздануы - бұл келесі көлемдердің ең үлкені: есептен шығару шығындарын шегере отырып активтің (ақша ағындарын жасайтын бірліктің) әділ құны немесе активті (ақша ағындарын жасайтын бірлікті) пайдалану құндылығы. Өтелетін сома негізінен актив басқа активтер немесе активтердің топтары тудыратын ағындардан тәуелсіз ақша ағындарын тудырмайтын жағдайларды қоспағанда, актив үшін анықталады.

Егер активтің немесе ақша қаражатын тудыратын бірліктің баланстық құны оның өтелетін сомандан артып кетсе, актив құнсызданған деп саналады және өтелетін құнына дейін есептен шығарылады.

Пайдаланудан болатын құндылықты бағалау кезінде болашақтағы ақша ағындары келтірілген құнға дейін дисконттау мөлшерлемесі бойынша активке тән ақша мен тәуекелдердің уақытша құнын ағымдағы нарықтық бағасын көрсететін салық салғанға дейін дисконтталады. Есептен шығаруға арналған шығындарды шегергенде әділ құнын анықтау кезінде жуық арадағы нарықтық операциялар ескеріледі. Олар болмаған кезде бағалаудың тиісті үлгісі қолданылады. Мұндай есептеулер бағалау коэффициенттерімен, акциялар нарығында еркін айналыста болатын баға белгілеулерімен немесе әділ құнның басқа да қолжетімді көрсеткіштерімен расталады.

Компания жекелеген активтер жататын әрбір ақша қаражатын тудыратын бірлік үшін бөлек әзірленетін мұқият жоспарларға және болжамды есептеулерге сүйене отырып құнсыздану сомасын айқындайды. Бұл жоспарлар мен болжамды есеп айырысулар әдетте 5 (бес) жылға жасалады. Ұзақ мерзімді өсім үрдістері бесінші жылдан кейін болжанатын келешек ақша ағындарына қатысты есептеліп, қолданылады.

Жалғасып отырған қызметтің құнсыздануынан болған шығындар жиынтық кіріс туралы есепте құнсызданған актив мақсатына сәйкес келетін шығыстар санатының құрамында танылады.

Компания әрбір есепті күнге активтің бұрын мойындалған құнсыздану шығындарының жоқ немесе қысқарған екендігінің белгілері бар-жоғын айқындайды. Егер ондай белгі бар болып шықса, Компания активтің немесе ақша қаражатын тудыратын бірліктің өтелетін соманы есептейді. Құнсызданудан болатын бұрын танылған шығындар, егер құнсызданудан болатын шығынды соңғы рет таныған уақыттан бастап активтің өтелетін соманы айқындау үшін пайдаланылған жол берілімде өзгеріс орын алған жағдайда ғана қалпына келтіріледі.

Қалпына келтіру активтің баланстық құны оның өтелетін құнынан асып кетпеуімен, сондай-ақ амортизацияны шегеріп тастағанда баланстық құнынан аспауымен шектелген, бұл актив егер алдыңғы жылдары құнсызданудан болған зиян деп танылмаған жағдайда, баланстық құны бойынша танылуы мүмкін. Құнның осылайша қалпына келтірілуі жиынтық кіріс туралы есепте танылады.

Тауар-материалдық қорлар

Тауар-материалдық емес қорлар кос мөлшердің ең азы бойынша ескеріледі: өзіндік құны және өткізудің таза құны. Шығындарға қорларды межелі жерге дейін жеткізу және оларды лайықты күйге келтіру кезінде болған шығыстар кіреді. Таза өткізу құны - өндірісті аяқтауға болжанған шығыстарды және өткізуге ықтимал шығындарды шегере отырып, әдеттегі қызмет барысындағы болжамды өткізу бағасы. Барлық қорлар орташа алынған құнның әдісі бойынша бағаланады.

Өткізуге арналған жылжымайтын мүлік

Жалға беру немесе капитал өсімі үшін ұстау үшін емес, операциялық қызметтің барысында сату үшін сатып алынған жылжымайтын мүлік сатуға арналған жылжымайтын мүлік ретінде ескеріледі және өзіндік құнның ең азы және сатудың таза құны бойынша бағаланады. Сатуға арналған жылжымайтын мүліктің құнына мыналар кіреді:

- Меншік құқығы және жерді жалдау құқығы;
- Мердігерлерге құрылыс үшін төленген сомалар;
- Қарыздар бойынша шығындар, жоспарлау және жобалау шығындары, құрылыс алаңын дайындау шығындары, заңгерлік қызметтер үшін кәсіби сыйақы, меншікті беру салығы, құрылысқа үстеме шығыстар және басқа да байланысты шығыстар.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)**Өткізуге арналған жылжымайтын мүлік (жалғасы)**

Өткізудің таза құны – бұл есепті күнге нарықтық бағаларға негізделген және ақшаның уақытша құнын бағалауды ескере отырып дисконтталған, егер бұл материалды болса, құрылысты аяқтауға арналған болжамды шығындарды және өткізуге арналған ықтимал шығындарды шегере отырып, әдеттегі қызмет барысында өткізудің болжамды бағасы.

Есептен шығарылу кезінде пайданың немесе залалдың құрамында көрсетілетін сатуға арналған жылжымайтын мүліктің құнына, сатылған жылжымайтын мүлікке байланысты болған шығыстар және сатылған жылжымайтын мүліктің салыстырмалы мөлшерінің негізінде бөлінген үстеме шығыстар кіреді.

Жалға алушылар салатын кепілдік төлемдері

Жалға алушылар салатын кепілдік төлемдері жалға алушылар қаржылық жалдау шарттары бойынша міндеттемелердің орындалуын қамтамасыз ету ретінде салатын сомаларды білдіреді. Жалдау мерзімінің соңында кепілдікті міндеттемелердің қаражатын жалға алушылар соңғы жалдау төлемдерін өтеу үшін пайдаланады.

Жалдау

Келісім жалға алу болып табылатындығын немесе онда жалға алу белгілері бар екендігін анықтау жалдау қатынастарының басталу күніне келісім мазмұнын талдауға негізделеді. Келісім жалдау болып табылады немесе активтерді пайдалануға тәуелді болатындығын және мұндай келісімнің нәтижесінде активті немесе активтерді пайдалану құқығы бір тараптан басқа тарапқа өтетіндігін, тіпті егер бұл келісімде анық көрсетілмесе де, анықтауды талап етеді.

Компания жалға беруші ретінде

Сол бойынша Компанияға іс жүзінде жалға алынған активті иелік етумен байланысты барлық тәуекелдер мен пайда өтетін қаржылық жалдау жалға алынған мүліктің әділ құны бойынша жалдау қатынастарының басталу күніне капиталданады немесе егер осы сома аз болса, - ең аз жалдау төлемдерінің дисконтталған құны бойынша капиталданады.

Жалдау төлемдері өтелмеген актив сомасына пайыздың тұрақты мөлшерлемесі пайда болатындай етіп қаржыландыру кірістері мен қаржылық жалдау бойынша активтің ұлғаюы арасында бөлінеді. Қаржыландырудан түскен кірістер тікелей жиынтық кіріс туралы есепте көрсетіледі.

Компания активті иелік етуден тәуекелдерді және табысты бермейтін жалдау шарттары операциялық жалдау ретінде жіктеледі. Операциялық жалға алу бойынша төлемдер жиынтық кіріс туралы есепте кіріс ретінде барлық жалға беру мерзімі ішінде біркелкі танылады.

Компания жалға алушы ретінде

Компанияға активті иелік етуден тәуекелдер және табыс өтпейтін жалдау шарттары операциялық жалдау ретінде жіктеледі. Операциялық жалға алу бойынша төлемдер жиынтық кіріс туралы есепте шығыс ретінде барлық жалға беру мерзімі ішінде біркелкі танылады.

Резервтер

Егер Компанияның өткен оқиға нәтижесінде пайда болған ағымдағы міндеттемесі, осы міндеттемені өтеу үшін қажет болатын экономикалық пайдадан айрылу ықтимал болса және осындай міндеттеме сомасының сенімді бағасын алу мүмкін болса, резервтер танылады. Егер Компания резервтердің бір бөлігінің немесе барлықтарының өтемақысын алуды болжап отырса, мысалы, сақтандыру шарты бойынша, өтемақы тек өтемақыны алуда күмән болмаған жағдайда ғана жекелеген актив ретінде мойындалады. Резервке қатысты шығыс өтемақыны шегере отырып, жиынтық кіріс туралы есепте көрсетілген.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**5. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР**

2022 және 2021 жылдардағы негізгі құралдардың қозғалысы келесідей көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	Жер	Ғимараттар	Офистік құрал-жабдықтар	Жиыны
Бастапқы құн				
2020 жылғы 31 желтоқсанға	26.101	31.913	419.734	477.748
Түсімдер	—	—	43.802	43.802
Шығулар	—	—	(11.181)	(11.181)
2021 жылғы 31 желтоқсанға	26.101	31.913	452.355	510.369
Түсімдер	—	—	15.438	15.438
Шығулар	—	—	(5.671)	(5.671)
2022 жылғы 31 желтоқсанға	26.101	31.913	462.122	520.136
Жинақталған тозу				
2020 жылғы 31 желтоқсанға	—	(4.521)	(270.389)	(274.910)
Бір жылғы есептелген тозу	—	(638)	(33.919)	(34.557)
Шығу кезіндегі тозу	—	—	11.158	11.158
2021 жылғы 31 желтоқсанға	—	(5.159)	(293.150)	(298.309)
Бір жылғы есептелген тозу	—	(638)	(38.220)	(38.858)
Шығу кезіндегі тозу	—	—	4.712	4.712
2022 жылғы 31 желтоқсанға	—	(5.797)	(326.658)	(332.455)
Қалдық құны				
2021 жылғы 31 желтоқсанға	26.101	26.754	159.205	212.060
2022 жылғы 31 желтоқсанға	26.101	26.116	135.464	187.681

6. ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ ЖЫЛЖЫМАЙТЫН МҮЛІК

2021 және 2022 жылдардағы инвестициялық жылжымайтын мүліктің қозғалысы келесідей көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	Ғимарат	Коммерциялық үй-жайлар	Жиыны
Бастапқы құн			
2020 жылғы 31 желтоқсанға	4.850.854	10.345	4.861.199
2021 жылғы 31 желтоқсанға	4.850.854	10.345	4.861.199
2022 жылғы 31 желтоқсанға	4.850.854	10.345	4.861.199
Жинақталған тозу және құнсыздану			
2020 жылғы 31 желтоқсанға	(960.238)	(2.071)	(962.309)
Бір жылғы есептелген тозу	(105.660)	—	(105.660)
2021 жылғы 31 желтоқсанға	(1.065.898)	(2.071)	(1.067.969)
Бір жылғы есептелген тозу	(105.247)	(413)	(105.660)
2022 жылғы 31 желтоқсанға	(1.171.145)	(2.484)	(1.173.629)
Қалдық құны			
2021 жылғы 31 желтоқсанға	3.784.956	8.274	3.793.230
2022 жылғы 31 желтоқсанға	3.679.709	7.861	3.687.570

2022 жылы, инвестициялық жылжымайтын мүлік объектілерінің әділ құнына тұрақты түрде жасалатын талдаудың нәтижесінде, Компания Басшылығы коммерциялық және тұрғын үй-жайлардың баланстық құны үй-жайлардың әділ құнынан аспады деген тұжырымға келді.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның жылжымайтын мүлік объектілерінің әділ құны 5.781.137 мың теңгені (2021 жылы: 5.825.228 мың теңге) құрады.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**7. ӨТКІЗУГЕ АРНАЛҒАН ЖЫЛЖЫМАЙТЫН МҮЛІК**

<i>Мың теңгемен</i>	Пәтерлер	Тұрақ орындары	Басқасы	Жиыны
2020 жылғы 31 желтоқсанға	19.538	—	53.092	72.630
Басқа айналымнан тыс активтерден аударылғаны (12-ескертпе)	7.916	—	—	7.916
Өткізілген жылжымайтын мүлік (24-ескертпе)	(27.454)	—	—	(27.454)
2021 жылғы 31 желтоқсанға	—	—	53.092	53.092
Басқа ұзақ мерзімді активтерден аударылғаны (12-ескертпе)	1.167	1.388	—	2.555
Өткізілген жылжымайтын мүлік (24-ескертпе)	(5.683.424)	(1.388)	—	(5.684.812)
Түсімдер (8-ескертпе)	5.931.904	—	—	5.931.904
Басқасы	—	—	(12.425)	(12.425)
2022 жылғы 31 желтоқсанға	249.647	—	40.667	290.314

8. ҚҰРЫЛЫС КОМПАНИЯЛАРЫНА БЕРІЛГЕН АВАНСТАР

Компания құрылыс компанияларымен (бұдан әрі - «Құрылыс салушылар») одан әрі сатылатын пәтерлерді, коммерциялық үй-жайларды және автотұрақ орындарын сатып алуға шарттарды жасайды. Шарттардың ережелеріне сәйкес Компания Құрылыс салушыларға аванстық төлемдерді жүзеге асыруға міндеттенді, ал Құрылыс салушылар белгіленген мерзімде құрылысты аяқтауға міндеттенді. Құрылыс салушылар құрылысты аяқтағаннан кейін және оларды лайықты түрде мемлекеттік тіркеу органдарында ресімдегеннен кейін Компания тиісті объектілердің иесіне айналады.

Компанияның Құрылыс салушылармен жасаған шарттарында кепілдік ережелер қарастырылған, оған сәйкес Компания берген алдын ала төлемін жоғалтқан жағдайда, тәуекелдерді өтеу үшін Құрылыс салушылар жер телімдері, аяқталмаған құрылыс пен сақтандыру шарттары түрінде қамтамасыз етеді.

Құрылыс салушы Компанияның атына Компанияның үлесіне сәйкес Компанияға тиесілі үй - жайларды үшінші тұлғаларға сату туралы ұсыныспен жазбаша түрде жүгінуге және Компанияның жазбаша келісімін алған жағдайда-осы үй-жайларды сату құқығымен Шартқа қосымша келісім жасасуға құқылы. Құрылыс шартының талаптарын өзгерту негізінде Компания берілген қарыздарға берілген аванстарды жіктейді.

2021 және 2022 жылдар үшін құрылыс компанияларына берілген аванстардың қозғалысы былайша көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Жыл басына	8.471.414	—
Бір жылда берілген аванстар	9.043.856	8.471.414
Алынған жылжымайтын мүлік объектілері (7-ескертпе)	(5.931.904)	—
Құнсыздану резервін есептеу	(527.840)	—
Берілген қарыздарға аудару (14-ескертпе)	(5.960.461)	—
Кепілдік төлемдері	177.957	—
Басқа да айналым активтеріне аудару (11-ескертпе)	(1.533.931)	—
Салынып жатқан объектілер үшін аванстар	3.739.091	8.471.414
Минусы: ағымдағы бөлік	(3.739.091)	—
Ұзақ мерзімді бөлік	—	8.471.414

2022 жылғы 24 қаңтарда Компания «Evergreen adv.» ЖШС-мен Алматы қаласында «Apple Residence» жерасты паркінгі бар көпфункционалды тұрғын үй кешенін салуға инвестициялау шартын жасасты. 2022 жылғы 9 қыркүйектегі қосымша келісімге сәйкес құрылыс салушы 1.683.931 мың теңге мөлшерінде аванстық төлем сомасын және 254.779 мың теңге мөлшерінде пайдаланылған аванстық төлем сомасының 15,13% мөлшерлемесі бойынша Компанияның жіберіп алған пайдасын қайтаруға міндеттенеді. 2022 жылдың ішінде Құрылыс салушы 150.000 мың теңге сомаға қайтарды. Инвестициялау шарты бойынша Компанияның 3.622.708 мың теңге жалпы сомаға кепіл мүлкі бар. Қайтарылуы тиіс соманың қалдығы басқа да айналым активтеріне аударылды.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**9. ҰЗАҚ МЕРЗІМДІ ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ**

Ұзақ мерзімді қаржы активтері қолданыстағы қаржылық жалдау шарттары бойынша ең аз жалдау төлемдерінің сомасын камтитын қаржылық жалдау бойынша берешекпен білдірілген. Қаржылық жалдау шарттары бойынша келешек кезеңдерде алынуға жататын ең аз жалдау төлемдері, сондай-ақ таза жалдау төлемдерінің дисконтталған құны кестеде келтірілген:

Мың теңгемен	2022 жыл		2021 жыл	
	Ең аз төлемдер	Төлемдердің дисконтталған құны	Ең аз төлемдер	Төлемдердің дисконтталған құны
Бір жыл ішінде	8.184.463	4.857.685	9.177.372	8.722.907
Бір жылдан артық, бірақ бес жылдан астам емес	31.435.829	17.833.438	35.426.031	26.747.642
Бес жылдан жоғары	30.786.267	24.618.384	41.210.930	19.595.383
Ең аз жалдау төлемдерінің жиыны	70.406.559	47.309.507	85.814.333	55.065.932
Қаржылық кірістерді шегере отырып	(23.097.052)	—	(30.748.401)	—
Ең аз жалдау төлемдерінің дисконтталған құны	47.309.507	47.309.507	55.065.932	55.065.932
Минусы: 12 айдың ішінде өтелуге жататын сомалар (15-ескертпе)	—	(4.857.685)	—	(8.722.907)
12 айдан кейін өтелуге жататын сомалар	—	42.451.822	—	46.343.025

10. КРЕДИТТІК МЕКЕМЕЛЕРДЕГІ ҚАРАЖАТ

Мың теңгемен	2022 жыл	2021 жыл
Қазақстандық банктердегі депозиттер	25.230.455	32.017.469
Күтілетін несиелік зиян резерві	(377.867)	(526.281)
	24.852.588	31.491.188
Минусы: ағымдағы бөлік	(75.813)	(104.802)
Ұзақ мерзімді бөлік	24.776.775	31.386.386

Ұзақ мерзімді депозиттер «Зеленый квартал» жобасы бойынша жылдық 3,5% пайыздық мөлшерлемесі бар екінші деңгейдегі банктердегі теңгемен нысаналы депозиттерден тұрады.

Мың теңгемен	2022 жыл	2021 жыл
Жыл басына	526.281	2.384.281
Қалпына келтіру	(148.414)	(1.858.000)
Жыл соңына	377.867	526.281

11. БАСҚА ДА АЙНАЛЫМДАҒЫ АКТИВТЕР

Мың теңгемен	2022 жыл	2021 жыл
«Delta Bank» АҚ-дағы қаражат	5.067.301	5.067.902
«Evergreen adv.» ЖШС-тен берешек (8-ескертпе)	1.533.931	—
«КазИнвестБанк» АҚ-дағы қаражат	1.365.576	1.365.576
Пайдаланылуы шектелген «Қазақстан Халық Банкі» АҚ-дағы ақша қаражаты	125.490	33.577
«Альфа Банк» ЕБ АҚ-нан берешек	4.690	4.690
Басқа да ағымдағы активтер	604.923	356.910
Күтілетін несиелік зиян резерві	(6.441.614)	(6.442.613)
	2.260.297	386.042

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**11. БАСҚА ДА АЙНАЛЫМДАҒЫ АКТИВТЕР (жалғасы)**

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша басқа да айналымдағы активтер шағымдар бойынша, 1.365.576 мың теңге мөлшерінде «КазИнвестБанк» АҚ-да және 5.067.301 мың теңге мөлшерінде «Delta Bank» АҚ-да орналастырылған орналастырылған қаражат бойынша берешекті білдіреді, әрі соларға Компания банктердің банктік және өзге де операцияларды жасауға арналған лицензиялардан айырылуына орай 100% күтілетін несиелік зиян резервін құрды.

Басқа активтер бойынша күтілетін несиелік зиян резервіндегі қозғалыс былайша көрсетілген:

Мың теңгемен	2022 жыл	2021 жыл
Жыл басына	6.442.613	6.600.158
Қалпына келтіру	(999)	(71.549)
Резерв есебінен есептен шығару	—	(85.996)
Жыл соңына	6.441.614	6.442.613

12. БАСҚА ДА АЙНАЛЫМНАН ТЫС АКТИВТЕР

Мың теңгемен	Дайын жылжымайтын мүлік объектілері	Жер учаскесін пайдалану құқығы	Басқалары	Жиыны
2020 жылғы 31 желтоқсанға	831.797	—	2.550	834.347
Сатуға арналған жылжымайтын мүлікке аударылғаны (7-ескертпе)	(7.916)	—	—	(7.916)
Қаржылық жалдауға берілді	(462.352)	—	—	(462.352)
Қаржылық жалдау шартын бұзу	63.549	—	—	63.549
Материалдық емес активке ауыстырылған	—	—	(10.000)	(10.000)
Өткізілгені	833	—	—	833
Түсім	—	7.335.694	10.683	7.346.377
Есептен шығаруға арналған активтерден аудару	—	1.000.000	—	1.000.000
Құрылысқа инвестицияланғаны	—	(2.221.608)	—	(2.221.608)
Құнсыздану резервін есептеу	(167.119)	—	—	(167.119)
2021 жылғы 31 желтоқсанға	258.792	6.114.086	3.233	6.376.111
Сатуға арналған жылжымайтын мүлікке аударылғаны (7-ескертпе)	(2.555)	—	—	(2.555)
Қаржылық жалдауға берілді	(19.970)	—	—	(19.970)
Қаржылық жалдау шартын бұзу	18.992	—	—	18.992
Материалдық емес активке ауыстырылған	—	(3.000)	—	(3.000)
Түсім	—	505.678	—	505.678
Құнсыздану резервін қалпына келтіру	85.973	—	—	85.973
Есептен шығару	(4.052)	—	—	(4.052)
2022 жылғы 31 желтоқсанға	337.180	6.616.764	3.233	6.957.177

Басқа да айналымнан тыс активтерге Компанияның пайдалану бойынша анық жоспарлары жоқ дайын әрі аяқталмаған жылжымайтын мүлік объектілері жатады. 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін 10.409 мың теңге сомада құнсыздану резервінің есептелуі жиынтық кіріс туралы есепте қаржылық емес активтердің құнсыздануына резервті қалпына келтіру құрамында көрсетілді (2021 жыл: құнсыздану резервінің 167.119 мың теңгесі).

13. САУДА ДЕБИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК

Компанияның сауда дебиторлық берешегі операциялық жалдауға беруден, тұрғын үй және коммерциялық үй-жайларды тікелей сатудан әрі өткізуден болған дебиторлық берешекті білдіреді. 2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанына дебиторлық берешек теңгемен көрсетілген. 2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанына сауда дебиторлық берешек мерзімі өтпеген және құнсызданбаған болды.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**14. БЕРІЛГЕН ҚАРЫЗДАР**

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
«Аргон Строй» ЖШС-не берілген қарыз	9.701.519	3.941.545
«Айт Хаузинг Комплекс» ЖШС-не берілген қарыз	5.478.011	4.610.457
«Smart Stroy 2050» ЖШС-не берілген қарыз	4.780.560	—
«Bavaria Construction» ЖШС-не берілген қарыз	2.532.885	—
«KIK-Qurylys» ЖШС-не берілген қарыз	2.287.830	—
«UK Building» ЖШС-не берілген қарыз	2.150.234	—
«Нұрлы жер» бағдарламасы бойынша құрылыс компанияларына берілген қарыздар	116.492	1.056.637
Басқа компанияларға берілген қарыздар	1.268.552	1.136.572
«Базис-Астана» ЖШС-не берілген қарыз	—	12.465.483
Минусы: күтілетін несиелік зиян резерві	(4.177.878)	(5.167.594)
	24.138.205	18.043.100
Минусы: 12 айдың ішінде өтелуге жататын бөлік	(17.399.086)	(440.145)
	6.739.119	17.602.955

«Аргон Строй» ЖШС-не берілген қарыз

2021 жылғы 9 сәуірде Компания «Шар-Құрылыс» ЖШС-пен Нұр-Сұлтан қаласының Мың жылдық аллеясындағы көп пәтерлі тұрғын-үй кешенінің 2-кезектегі құрылысына инвестициялау шартын жасады. 2021 жылғы желтоқсанда жасалған қосымша келісімге сай қарыз бойынша міндеттемелер «Аргон Строй» ЖШС-не берілді. Шарт талаптарына сәйкес Компанияға 3.876.871 мың теңге мөлшерінде инвестициялық кірісті есептей отырып құрылыстың қаржыландырылуына инвестициялайды. Инвестициялау шартының талаптарына сәйкес қаржыландыру үшін берілген сомалар мен инвестициялық кіріс Компанияға 2023 жылғы 30 мамырға дейін өтелуі тиіс. Компания 2022 жылдың соңына берген қаржыландыру транштарының сомасы 4.689.965 мың теңге болды (2021: 3.006.211 мың теңге).

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компания 2.005.343 мың теңге мөлшерінде сыйақыдан түскен кірісті мойындады.

«Айт Хаузинг Комплекс» ЖШС-не берілген қарыз

«Айт Хаузинг Комплекс» ЖШС-пен жасалған 2021 жылғы 16 сәуірдегі 42 көп пәтерлі тұрғын үйлердің құрылысына инвестициялау шартына сай Компания 3.232.425 мың теңге мөлшерінде инвестициялық кірісті есептей отырып құрылысты қаржыландырады. Инвестициялау шартының талаптарына сәйкес қаржыландыру үшін берілген сомалар мен инвестициялық кіріс Компанияға 2024 жылғы 30 мамырға дейін өтелуі тиіс. Компания 2022 жылдың соңына берген қаржыландыру транштарының сомасы баланстық құны 1.221.608 мың теңге болатын жер учаскесін қоса алғанда 3.549.584 мың теңге болды.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компания 2.205.236 мың теңге мөлшерінде сыйақыдан түскен кірісті мойындады.

«Smart Stroy 2050» ЖШС-не берілген қарыз

2022 жылғы 11 қазанда Компания Астана қаласында көппәтерлі тұрғын үй кешенінің құрылысына инвестициялау шартын жасасты. Компания 1.192.070 мың теңге мөлшерінде инвестициялық кірісті есептей отырып құрылыстың қаржыландырылуын береді. Инвестициялау шартының талаптарына сәйкес қаржыландыру үшін берілген сомалар мен инвестициялық кіріс Компанияға 2023 жылғы 26 маусымға дейін өтелуі тиіс. Компанияға 2022 жылдың соңына берілген қаржыландыру транштарының сомасы 4.080.258 мың теңге болды.

«KIK-Qurylys» ЖШС-не берілген қарыз

2022 жылғы 14 қыркүйекте Компания Қонаев қаласында «Sun City» көппәтерлі тұрғын үй кешенінің құрылысына инвестициялау шартын жасасты. Компания 374.246 мың теңге мөлшерінде инвестициялық кірісті есептей отырып құрылыстың қаржыландырылуын береді. Компанияға 2022 жылдың соңына берілген қаржыландыру транштарының сомасы 1.401.430 мың теңге болды. Инвестициялау шартының талаптарына сәйкес қаржыландыру үшін берілген сомалар мен инвестициялық кіріс Компанияға 2023 жылғы 10 қазанға дейін өтелуі тиіс.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**14. БЕРІЛГЕН ҚАРЫЗДАР (жалғасы)****«KIK-Qurylys» ЖШС-не берілген қарыз (жалғасы)**

Сондай-ақ, Компания мен Құрылыс салушы арасында 2022 жылғы 15 шілдедегі тұрғын үй кешенінің құрылысына инвестициялау шарты жасалды. Компанияға 2022 жылдың соңына берілген қаржыландыру транштарының сомасы 753.648 мың теңге болды. Күтілетін инвестициялық кіріс 155.550 мың теңгені құрайды. Қаржыландыру үшін берілген сомалар мен инвестициялық кіріс Компанияға 2023 жылғы 10 қарашаға дейін өтелуі тиіс.

«UK Building» ЖШС-не берілген қарыз

2022 жылғы 6 желтоқсанда Компания Өскемен қаласында салынған және жапсарлас қоғамдық мақсаттағы үй-жайлары мен көпфункционалды кешені бар тұрғын үй кешенінің құрылысына инвестициялау шартын жасасты. Күтілетін инвестициялық кіріс 1.149.454 мың теңгені құрайды. Компанияға 2022 жылдың соңына берілген қаржыландыру транштарының сомасы 2.128.619 мың теңге болды. Инвестициялау шартының талаптарына сәйкес қаржыландыру үшін берілген сомалар мен инвестициялық кіріс Компанияға 2025 жылғы 15 маусымға дейін өтелуі тиіс.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша басқа компанияларға берілген қарыздарға, негізінен, құрылыс компанияларынан болған берешек кірді.

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша берілген қарыздар теңгемен көрсетілген.

Берілген қарыздар бойынша күтілетін несиелік зиян резервіндегі қозғалыс былайша көрсетілген:

Мың теңгемен	2022 жыл	2021 жыл
Жыл басына	5.167.594	3.835.441
Қалпына келтіру	(2.487.677)	(2.025.517)
Есептеу	1.497.961	3.357.670
Жыл соңына	4.177.878	5.167.594

15. АЙНАЛЫМДАҒЫ ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ

Мың теңгемен	2022 жыл	2021 жыл
Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржы активтері		
Қаржылық жалдау бойынша берешек (9-ескертпе)	4.857.685	8.722.907
Басқасы	32.629	30.117
	4.890.314	8.753.024

БЖК арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері		
Қазақстан Республикасының мемлекеттік облигациялары	426.806	440.138
	426.806	440.138
Ағымдағы қаржы активтерінің жиыны	5.317.120	9.193.162

Мемлекеттік облигациялар Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің жылдық 5,0% сыйақы мөлшерлемесімен купондық облигацияларын білдіреді.

16. АҚША ҚАРАЖАТЫ МЕН ОНЫҢ БАЛАМАЛАРЫ

Мың теңгемен	2022 жыл	2021 жыл
Қысқа мерзімді депозиттер	22.611.050	21.841.092
Бастапқы өтеу мерзімі 3 айдан кем болатын «кері автоРЕПО» мәмілелері	4.768.058	18.797.245
Банктердегі ағымдағы шоттар	172.033	159.050
Күтілетін несиелік зиян резерві	(4.480)	(11.604)
	27.546.661	40.785.783

2022 жылдың 31 желтоқсанына ақша қаражаты мен оның баламаларына теңгемен банктердегі ағымдағы шоттар кірді. Ағымдағы банк шоттарындағы ақша қалдықтарына 5% (2021 жыл: 5%) мөлшерлеме бойынша пайыздар есептеледі.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**16. АҚША ҚАРАЖАТЫ МЕН ОНЫҢ БАЛАМАЛАРЫ (жалғасы)**

Қысқа мерзімді депозиттерге екінші деңгейдегі банктерде 14,75-15,25% пайыздық мөлшерлемен орналастырылған өтеу мерзімі 3 айдан аспайтын теңгемен депозиттер кіреді.

Ақша қаражаты мен оның баламалары бойынша күтілетін несиелік зиян резервінің қозғалысы былайша көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Жыл басына	11.604	2.622
Қалпына келтіру	(8.860)	(1.418)
Есептеу	1.736	10.400
Жыл соңына	4.480	11.604

17. ЖАРҒЫЛЫҚ КАПИТАЛ

Компанияның жарғылық капиталын толығымен Бас компания төледі және 16.247.541 жай акциядан тұрады: номиналды құны 1.000 теңге болатын 15.000.000 дана, номиналды құны 4.000 теңге болатын 1.247.540 дана және номиналды құны 2.490 теңге болатын бір акция.

Қосымша төленген капитал

Қосымша төленген капитал Бас компаниядан өткен жылдары алынған қарыздар сомасы мен оларды алу күніне әділ құны арасындағы айырманы білдіреді.

Дивидендтер

2022 жылы Компания өзінің жай акциялары бойынша 2.030.548 мың теңге сомасына дивидендтерді жариялап, төледі (2021 жылы: 1.019.777 мың теңге).

18. АЛЫНҒАН ҚАРЫЗДАР

<i>Мың теңгемен</i>	% мөлшерлеме	Өтеу	2022 жыл	2021 жыл
№ 3 несие желісі	2,0%	2032 жыл		
Кезең басындағы қалдық			49.577.848	56.657.835
Есептелген пайыздар			967.555	1.065.031
Төлемдер			(5.689.255)	(8.145.018)
Кезең соңындағы қалдық			44.856.148	49.577.848
№ 4 несие желісі	2,0%	2034 жыл		
Кезең басындағы қалдық			17.858.600	23.263.567
Есептелген пайыздар			316.434	419.948
Төлемдер			(3.949.059)	(5.824.915)
Кезең соңындағы қалдық			14.225.975	17.858.600
«СККН Финанс» ЖШҚ-мен несие шарты	7,0%	2022 жыл		
Кезең басындағы қалдық			14.444.187	14.149.079
Есептелген пайыздар			901.604	1.122.483
Бағамдық айырма			5.439.433	300.450
Төлемдер			(20.785.224)	(1.127.825)
Кезең соңындағы қалдық			—	14.444.187
Қарыздардың қысқа мерзімді бөлігі			59.082.123	81.880.635
Қарыздардың ұзақ мерзімді бөлігі			—	—

№ 3 және 4 несие желілері Бас компаниямен жасалған шарттар бойынша ашылды. Барлық қаражат кепілдік берілмеген және кепілсіз негізде алынды.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**18. АЛЫНҒАН ҚАРЫЗДАР (жалғасы)****№ 3 несие желісі**

Мұндай несие желісі 2012 жылы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2016 жылғы 31 желтоқсандағы № 922 қаулысымен бекітілген «Нұрлы жер» Бағдарламасының шеңберінде, бағыты - сатып алу құқығымен жалдау тұрғын үйі, (бұрынғы - «Өңірлерді дамыту бағдарламасы-2020») тұрғын үй құрылысының жобаларын қаржыландыруға 99.053.000 мың теңге жалпы сомаға ашылды. Шарт талаптарына сай Бас компания берілген қаражаттың төленуін мерзімінен бұрын талап етуге құқылы. Пайыздар жартыжылдық негізде төленеді.

2022 жылдың ішінде Компания 4.721.700 мың теңге мөлшерінде борыштың негізгі сомасын және 967.555 мың теңге (2021 жыл: тиісінше 7.079.987 мың теңге және 1.065.031 мың теңге) сомада пайыздарды өтеді.

№ 4 несие желісі

2016 жылы Компания жылдық 2% сыйақы мөлшерлемесімен 18 жыл мерзімге «Зеленый квартал» әкімшілік-тұрғын үй кешенінің құрылысы бойынша жобаны қаржыландыруға 29.000.000 мың теңге жалпы сомаға несие шартын жасады. Шарт талаптарына сай Бас компания берілген қаражаттың төленуін мерзімінен бұрын талап етуге құқылы. 2016 жылдың ішінде Компания қарыздың бүкіл сомасын алды. 2022 жылдың ішінде Компания 3.632.626 мың теңге мөлшерінде борыштың негізгі сомасын және 316.433 мың теңге (2021 жыл: тиісінше 5.404.967 мың теңге және 419.948 мың теңге) сомада пайыздарды өтеді.

«СККН Финанс» ЖШҚ-мен несие шарты

2020 жылғы желтоқсанда Компания «СККН Финанс» ЖШҚ-мен жылдық 7% сыйақы мөлшерлемесімен 21 ай мерзімге тұрғын үй кешенінің құрылысы бойынша жобаны іске асыру үшін 2.500.000 мың ресей рублі жалпы сомаға несие шартын жасады. Барлық қаражат кепілсіз негізде алынды. 2022 жыл ішінде Компания қарызды толығымен өтеді.

19. ОБЛИГАЦИЯЛАР

2021 жылғы 15 наурызда Компания жылдық 8% пайыздық мөлшерлемен, 1.000 ресей рублі номиналды құны бойынша 2.000.000 дана көлемінде облигацияларды орналастырды. Купон жарты жылда бір рет 2023 жылғы 9 қыркүйекке дейін төленеді.

2022 жылғы 31 желтоқсанда шығарылған борыштық бағалы қағаздардың баланстық құны 12.860.000 мың теңгеге тең болды (2021 жылғы 31 желтоқсанға: 11.520.000 мың теңге). Кезең соңына шығарылған борыштық бағалы қағаздар бойынша төленуге жататын пайыздар сомасы 314.356 мың теңге (2021 жылғы 31 желтоқсанға: 281.600 мың теңге) болды. 2022 жыл ішінде Компания 962.400 мың теңге (2021 жылғы 31 желтоқсанға: 451.889 мың теңге) сомада пайыздарды өтеді.

20. БАСҚА ДА ҰЗАҚ МЕРЗІМДІ МІНДЕТТЕМЕЛЕР

Басқа да ұзақ мерзімді міндеттемелер жалға алушылар Компанияның қаржылық жалдау шарттары бойынша міндеттемелерінің орындалуын қамтамасыз ету ретінде салатын кепілдік төлемдерін білдіреді. Компания кепілдік төлемдерін жалға алушылардың жалдау мерзімінің соңында қаржылық жалдау шарттары бойынша міндеттемелерін өтеу үшін пайдаланады.

21. КРЕДИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК

Мың теңгемен	2022 жыл	2021 жыл
Жер учаскелері бойынша кредиторлық берешек	2.086.004	5.891.187
Басқа да кредиторлық берешек	72.777	75.453
	2.158.781	5.966.640
Минусы: 12 айдың ішінде өтелуге жататын бөлік	(2.158.781)	(3.880.636)
12 айдан кейін өтелуге жататын сомалар	—	2.086.004

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жер учаскелерінің кредиторлық берешегіне негізінен нысаналы мақсаты құрылысқа инвестициялау болып табылатын жер учаскесінің құны жатады. 2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанына кредиторлық берешек теңгемен білдірілген және пайызсыз болды.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**22. БАСҚА ДА АҒЫМДАҒЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР**

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
«Эдельвейс» ТК және «Ақкент» ТК бойынша СБШ берешегі	480.725	310.446
Алынған аванстар	355.219	908.859
Жалақы бойынша берешек	216.154	409.018
Табыс салығынан басқа, салықтар мен бюджетке басқа да төлемдер бойынша берешек	168.627	83.308
Офистік ғимарат бойынша СБШ бойынша берешек	125.490	33.577
Кепілдік берілген төлемдер бойынша міндеттемелер	29.958	140.444
Келешек кезеңдер кірістері	15.306	15.306
Басқа да ағымдағы міндеттемелер	51.816	101.907
	1.443.295	2.002.865

23. САТЫП АЛУШЫЛАРМЕН ЖАСАЛҒАН ШАРТТАР БОЙЫНША ТҮСІМ

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Дайын тұрғын және коммерциялық жылжымайтын мүлік объектілерін сатудан түскен кіріс	6.812.464	33.192
Сыйақыны есептей отырып құрылыс компанияларын қаржыландырудан болған пайыздық кіріс	5.902.711	5.029.882
Қаржылық жалдаудан түскен кірістер	5.302.715	7.338.380
«Зеленый квартал» бағдарламасының шеңберінде нысаналы депозиттер бойынша сыйақылар	1.007.103	1.218.559
Операциялық жалдаудан түскен кірістер	351.625	310.033
Мүлікті басқару үшін сыйақы	203.952	271.229
Басқа да кірістер	60.549	113.523
	19.641.119	14.314.798

Тауарлар мен қызметтерді өткізуден түскен түсімді мойындау мерзімдері былайша көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Түсімді мойындау мерзімдері		
Қызметтер уақыт кезеңінің ішінде көрсетіледі	12.828.655	14.281.606
Тауарлар белгілі бір уақыт сәтінде беріледі	6.812.464	33.192
	19.641.119	14.314.798

2022 және 2021 жылдардың ішінде тауарлар мен қызметтер Қазақстан Республикасының аумағында өткізілді.

24. ӨЗІНДІК ҚҰН

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Өткізілген тұрғын және коммерциялық жылжымайтын мүліктің өзіндік құны (8-ескертпе)	5.684.812	27.454
Пайыздық шығыстар	316.433	419.948
Төлемдерді индексациялау	289.028	276.809
Жылжымайтын мүлік объектілеріне қызмет көрсету	225.298	309.241
Операциялық салықтар	125.405	162.209
Тозу және амортизация	105.660	105.660
Басқасы	5.218	3.069
	6.751.854	1.304.390

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**25. ЖАЛПЫ ЖӘНЕ ӘКІМШІЛІК ШЫҒЫСТАР**

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Жалақы, жұмыскерлердің басқа да сыйақылары мен тиісті салықтар бойынша шығыстар	1.125.184	1.099.934
Кәсіби қызметтер	245.174	138.505
Қосылған құн салығы бойынша шығыстар	87.503	61.393
Жөндеу және техникалық қызмет көрсету	54.392	54.998
Тозу және амортизация	49.996	46.253
Іссапар шығыстары	40.966	17.849
Директорлар кеңесін ұстау бойынша шығыстар	6.520	7.781
Жалдау	6.212	10.800
Материалдар	5.569	3.153
Байланыс	5.332	5.670
Банктердің комиссиялары	2.693	2.182
Ғимаратты күтіп ұстау бойынша шығыстар	511	625
Басқасы	45.642	92.167
	1.675.694	1.541.310

26. ҚАРЖЫЛЫҚ КІРІС / (ҚАРЖЫЛАНДЫРУ БОЙЫНША ШЫҒЫНДАР)

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Қаржылық кіріс		
Банк депозиттері мен ағымдағы банк шоттары бойынша пайыздық кіріс	2.746.136	1.964.975
«Кері РЕПО» келісімдері бойынша кіріс	1.458.266	1.419.132
Дисконтты мойындау	—	127.958
Мемлекеттік облигациялар бойынша кіріс	26.412	53.461
	4.230.814	3.565.526
Қаржыландыру бойынша шығындар		
Қарыздар бойынша пайыздық шығыстар	(1.869.159)	(2.194.909)
Шығарылған облигациялар бойынша пайыздық шығыстар	(1.111.244)	(738.156)
Дисконт амортизациясы	(127.958)	—
Қаржыландыруды тартумен байланысты шығыстар	(25.990)	(38.360)
	(3.134.351)	(2.971.425)

27. БАҒАМДЫҚ АЙЫРМА БОЙЫНША ШЫҒЫС

2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін теңгенің айырбас бағамының өзгеруі салдарынан Компания 6.566.852 мың теңге сомасында бағамдық айырмадан болған теріс неттоны мойындады (2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін: 329.440 мың теңге нетто теріс бағамдық айырма). Нетто теріс бағамдық айырма негізінен теңге бағамының ресей рубліне айтарлықтай өзгеруіне байланысты туындады.

28. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР

2022 және 2021 жылдардағы табыс салығы бойынша шығыстар былайша көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Ағымдағы табыс салығы бойынша шығыстар	829.352	1.639.426
Өткен кезеңдердің табыс салығын түзету	2.426	171.665
Уақытша айырмалардың туындауының және қайтарылуының нәтижесінде кейінге қалдырылған салық бойынша шығыс	385.043	733.048
	1.216.821	2.544.139

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**28. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР (жалғасы)**

Төменде 2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанына табыс салығы бойынша шығыстармен бірге ресми белгіленген мөлшерлеме бойынша салық салынғанға дейінгі бухгалтерлік кіріске қолданылатын табыс салығы бойынша шығыстарды салыстырып тексеру берілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Салық салынғанға дейінгі пайда	6.500.523	12.330.271
Салықтың ресми мөлшерлемесі	20%	20%
Салықтың ресми мөлшерлемесі бойынша есептелген табыс салығы	1.300.105	2.466.054
Мемлекеттік бағалы қағаздардың купондық сыйақылары бойынша кірістер	(5.282)	(10.692)
Күмәнді берешек бойынша резервті қалпына келтіру	(135.272)	(79.030)
Өткен кезеңдердің табыс салығын түзету	2.426	171.665
Дисконтты мойындау	25.592	(25.592)
Басқа да тұрақты айырмалар	29.252	21.734
	1.216.821	2.544.139

31 желтоқсанға кейінге қалдырылған салық бойынша активтер мен міндеттемелердің компоненттері төмендегідей көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	Қаржылық жағдай туралы есеп		Жиынтық кіріс туралы есеп	
	2022 жыл	2021 жыл	2022 жыл	2021 жыл
Кейінге қалдырылған салық активтері				
Берілген қарыздарға резервтер, ағымдағы қаржы активтері мен дебиторлық берешек	42.807	42.807	—	—
Салықтар	4.978	1.639	3.339	(1.316)
Келешек кезеңдер кірістері	21.430	24.490	(3.060)	(3.062)
Басқасы	49.300	87.684	(38.384)	15.041
	118.515	156.620	(38.105)	10.663
Кейінге қалдырылған салық міндеттемелері				
Негізгі құралдар	(443.618)	(431.464)	(12.154)	(14.981)
Жерді сатудан түскен кіріс	—	(298.175)	298.175	(298.175)
Берілген қарыздар бойынша күтілетін сыйақылар	(1.143.898)	(510.939)	(632.959)	(430.555)
	(1.587.516)	(1.240.578)	(346.938)	(743.711)
Кейінге қалдырылған салық міндеттемелері	(1.469.001)	(1.083.958)		
Кейінге қалдырылған салық бойынша таза шығыстар			(385.043)	(733.048)

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанына Компанияның кейінге қалдырылған мойындалмаған салық активтері болмады.

29. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН ОПЕРАЦИЯЛАР

Байланысты тараптар Компанияның негізгі басқарушы персоналын, Компанияның негізгі басқарушы персоналына қатысудың елеулі үлесі тікелей немесе жанама тиесілі болатын ұйымдарды, сондай-ақ Үкімет бақылайтын өзге кәсіпорындарды қамтиды. Байланысты тараптармен мәмілелер байланысты және үшінші тараптар үшін ұсынылатын тарифтердің негізінде ұсынылған кейбір реттелетін қызметтерді қоспағанда, нарық ставкаларына міндетті түрде сәйкес келмейтін тараптардың арасында келісілген талаптарда жүзеге асырылды.

«Бас компания бақылайтын ұйымдар» санатына Бас компания бақылайтын ұйымдар кіреді.

Байланысты тараптармен операциялар тараптар арасында келісілген шарттарда жасалды. Сатып алу және сату бойынша транзакциялар нарықтық шарттар бойынша жасалды. Жыл соңына өтелмеген қалдықтардың қамтамасыз етуі жоқ, олар қысқа мерзімді болып табылады, ал есеп айырысулар, төменде сипатталған жағдайларды қоспағанда, ақшалай жасалады.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**29. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН ОПЕРАЦИЯЛАР (жалғасы)**

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанына Компания байланысты тараптардың дебиторлық берешегінің құнсыздануын көрсетпеді. Мұндай бағалау әрбір қаржы жылы байланысты тараптың қаржылық жағдайын және оның қызметі жүзеге асырылған нарықты тексеру арқылы жасалды.

2022 және 2021 жылдар үшін байланысты тараптармен негізгі мәмілелер төменде көрсетілген.

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Бас компания бақылайтын ұйымдар		
Байланысты тараптарға сату	204.499	271.492
Байланысты тараптардан сатып алу	361.806	52.103
Операциялық жалдаудан түскен кірістер	11.496	13.077

Жоғарыда көрсетілген тармақтардың нәтижесінде Компанияның 2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша байланысты тараптарға алынуға жататын / (төленетін) келесі сомалары болды:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Бас компания бақылайтын ұйымдар		
Кредиторлық берешек	(2.093.406)	(5.895.948)
Сауда дебиторлық берешек	1.255	—

Бас компаниядан алынған қарыздар

Бас компаниядан алынған қарыздың егжей-тегжейі 18-ескертілмеде ашылып көрсетілген.

Негізгі басқарушы персоналға төленетін сыйақы

2022 жылы негізгі басқарушы персонал төрт адамды құрады (2021: жеті адам). Еңбекақы бойынша шығындарға енгізілген, негізгі басқарушы персоналға төленетін сыйақының жалпы сомасы есепті кезең бойынша 133.175 мың теңгені құрады (2021 жыл: 158.268 мың теңге). Негізгі басқарушы персоналға берілетін сыйақыға жыл қорытындылары бойынша жалақы мен сыйлықақы кіреді.

Компания негізгі басқарушы персоналдың мүшелеріне қатысты байланысты тараптарды анықтау үшін қосымша бақылау рәсімдерін жасады. Мұндай рәсімдердің нәтижесінде басқарушы персонал арқылы байланыстылық анықталмады.

30. ҚАРЖЫЛЫҚ ЖӘНЕ ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР**Шарттық міндеттемелер**

2022 жылғы 31 желтоқсанға Компанияның құрылыс компанияларымен жасалған шарттары бойынша 17.129.729 мың теңге сомасында шарттық міндеттемелері болды (2021 жыл: 18.065.145 мың теңге).

2019 жылғы 24 қаңтарда, Компания Бас компаниямен Әкімшілік ғимаратты сенімгерлік басқару шартын жасады. Компания коммерциялық алаңдарды байланысты және үшінші тараптарға жалға беру арқылы оларды басқарады. Шарт талаптарына сай Компания мүліктің сақталуын, лайықты қызмет етуін және пайдаланылуын қамтамасыз етуге міндетті.

Қаржылық жалдау бойынша шарттық міндеттемелер – Компания жалға беруші ретінде

Компания белгілі бір тұрғын және тұрғын емес алаңдардан тұратын жылжымайтын мүлік қорының қаржылық жалдау шарттарын жасады. Бұл жалдау шарттары 10-20 жыл аралығындағы кезеңге жасалды.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**30. ҚАРЖЫЛЫҚ ЖӘНЕ ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР (жалғасы)****Салық салу**

Қазақстандық салық заңнамасы мен нормативтік-құқықтық актілері үздіксіз өзгерістер мен түрлі түсіндірмелердің нысаны болып табылады. Жергілікті, өңірлік және республикалық салық органдарының арасындағы пікірлерде болатын келіспеушіліктер сирек емес, оған қоса ХҚЕС бойынша қаржылық есептілікте кірістерді, шығыстарды және басқа да баптарды мойындау тәсілдері. Қазіргі кезде қолданып отырған, Қазақстанда қолданылатын заңдардың негізінде анықталған құқық бұзушылықтар үшін қарастырылған айыппұлдар мен өсімақылар жүйесі аса қатаң болып отыр. Айыппұлдық ықпалшараға 1,25-ке көбейтілген, Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкімен белгіленген, қайта қаржыландырылған мөлшерлемесі бойынша есептелген өсімпұл мен қосымша есептелген салық сомасынан 50%-80% көлемінде болатын айыппұлдар кіреді. Нәтижесінде, айыппұл мен өсімпұл сомалары қоса есептелуге жататын салық сомаларынан бірнеше есе артық болуы мүмкін. Қаржылық кезеңдер тексеру жүргізілетін жылдың алдындағы күнтізбелік бес жыл ішінде салық органдары тексеру үшін ашық болып қалады. Белгілі бір жағдайларда тексерулер анағұрлым ұзақ кезеңдерді қамтуы мүмкін. Қазақстандық салық салу жүйесінің екі ұштылығынан, салықтардың, егер олар болған жағдайда айыппұл санкциялары мен өсімақылардың түпкілікті сомасы қазіргі кезеңге жатқызылған және 2022 жылғы 31 желтоқсанға есептелген шығындар сомасынан асып кетуі мүмкін. Басшылық 2022 жылдың 31 желтоқсанына қолданыстағы заңнаманы талқылау сәйкес болып табылады және осы қаржылық есептілікте көзделгендерді немесе басқа да тәсілмен ашылған жағдайларды қоспағанда, Компанияның салықтар бойынша ұстанымы расталады деген мүмкіндік бар деп есептейді.

31. ҚАРЖЫ ТӘУЕКЕЛДЕРІН БАСҚАРУДЫҢ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ

Компанияның негізгі қаржылық міндеттемелеріне Бас компаниядан алынған қарыздар, кредиторлық берешек және басқа да ағымдағы міндеттемелер жатады. Аталған қаржылық міндеттемелер негізінен Компанияның операциялық қызметін қаржыландыруға тарту үшін пайдаланылып отыр. Компанияның ақша қаражаты мен оның баламалары, қаржылық жалдау бойынша берешек, сауда дебиторлық берешек, банктік депозиттер мен мемлекеттік облигациялар сияқты түрлі қаржылық активтері бар.

Осы қаржы құралдары бойынша туындайтын негізгі тәуекелдерге валюталық тәуекел, өтімділік тәуекелі мен несиелік тәуекел жатады.

Валюталық тәуекел

Валюталық тәуекел – қаржы құралы бойынша келешек ақша ағындарының әділ құны валюта бағамдарының өзгеруі салдарынан құбылып тұрғанының тәуекелі. Компанияның шетел валюталарының айырбас бағамдарының өзгеру тәуекеліне ұшырағыштығы, ең алдымен, Компанияның қаржылық қызметімен негізделген. Сондай-ақ, Компанияның айырбас бағамдарының өзгеру тәуекеліне ұшырағыштығы операциялық қызметпен байланысты (кірістер мен шығыстар Компанияның функционалдық валютадан ерекшеленетін валютада білдірілген).

Келесі кестелерде барлық басқа параметрлердің өзгермеуі шартымен, ресей рублінің айырбас бағамындағы ықтимал өзгерістерге сезімталдылық талдауы көрсетілген. Компанияның өзге валюталар бағамдарының өзгеру тәуекеліне ұшырағыштығы елеусіз болып табылады.

Мың теңгемен	Айырбас бағамының абсолютті өрнекпен (теңгемен)	Айырбас бағамының ұлғаюы/ (азаюы)	Салық салынғанға дейін пайдаға әсері
	ұлғаюы/(азаюы)	ұлғаюы/ (азаюы)	
2022 жылғы 31 желтоқсанға			
Ресей рублі	1,40/(1,40)	22,05%/(22,05%)	(2.905.069)/2.905.069
2021 жылғы 31 желтоқсанға			
Ресей рублі	0,75/(0,75)	13,00%/(13,00%)	(3.411.952)/3.411.952

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**31. ҚАРЖЫ ТӘУЕКЕЛДЕРІН БАСҚАРУДЫҢ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)****Өтімділік тәуекелі**

Өтімділік тәуекелі – бұл Компанияда қаржылық міндеттемелерге байланысты міндеттемелерді өтеуге қажетті қаражат алуда туындайтын қиындықтар тәуекелі. Өтімділік тәуекелі активтерді олардың әділ құнына жақын баға бойынша уақытылы сатуға қабілетсіздігі салдарынан туындауы мүмкін.

Компания өтімді қаражаттар қажеттілігін үнемі қадағалап отырады және басшылық кез келген орын алатын міндеттемелерді орындау үшін жеткілікті болатын көлемде қаражатпен қамтамасыз етеді. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның қысқа мерзімді міндеттемелері оның айналымдағы активтерінен 22.319.972 мың теңгеге (2021 жылы: 48.056.024 мың теңге) асты. Мұндай асып түсу негізінен Бас компанияның мұндай қарыздарды мерзімінен бұрын өтеуді талап ету құқығына байланысты 59.082.123 мың теңге сомасында Бас компаниядан алынған қарыздарды қысқа мерзімді деп жіктеуден қалыптасты. Алайда, Бас компания одан кейінгі қаржылық қолдауды көрсетуге және қарыздардың мерзімінен бұрын қайтарылуын талап етпеуге дайын екендігін растады. Басшылық өзінің операциялық қызметін кеңейту арқылы, сондай-ақ Бас компаниядан алынатын қаржыландыру арқылы өтімді құралдардағы мұқтаждықты қамтамасыз етеді.

Төмендегі кестеде 2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанына осы міндеттемелерді өтеу мерзімі бөлігіндегі Компанияның қаржылық міндеттемелері бойынша шарттық дисконтталмаған төлемдері туралы қорытынды ақпарат берілген:

Мың теңгемен	Талап етілгенге дейін	3 айдан кем	3-12 ай	1-5 жыл	5 жылдан астам	Жиыны
2022 жылғы 31 желтоқсанға						
Қарыздар	59.082.123	2.460.739	3.974.725	3.306.486	–	68.824.073
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	–	1.543.200	13.428.698	–	–	14.971.898
Кредиторлық берешек	–	2.158.781	–	–	–	2.158.781
	59.082.123	6.162.720	17.403.423	3.306.486	–	5.954.752

Мың теңгемен	Талап етілгенге дейін	3 айдан кем	3-12 ай	1-5 жыл	5 жылдан астам	Жиыны
2021 жылғы 31 желтоқсанға						
Қарыздар	67.436.448	–	16.465.034	4.352.275	4.159.305	92.413.062
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	–	460.800	12.211.200	–	–	12.672.000
Кредиторлық берешек	–	1.091.019	3.483.412	2.125.951	–	6.700.382
	67.436.448	1.551.819	32.159.646	6.478.226	4.159.305	111.785.444

Несиелік тәуекел

Компанияны несиелік тәуекелге нақты ұшырататын қаржы құралдары, негізінен, банк салымдарындағы және ағымдағы банк шоттарындағы ақша қаражатынан, дебиторлық берешектен және берілген қарыздар тұрады. Несиелік тәуекелдің барынша көп мөлшері әрбір қаржылық активтің баланстық құнымен берілген.

Компания өзінің операциялық қызметін және белгілі бір инвестициялық қызметін жүзеге асыру нәтижесінде несиелік тәуекелге ұшырағыш келеді. Инвестициялық қызметті жүзеге асыру барысында Компания, негізінен, қазақстандық банктерде салымдарды орналастырады.

Келесі кестеде құрылған резервтерді шегере отырып «Standard & Poor's», «Fitch» және «Moody's» агенттіктерінің несие рейтингілерін пайдалана отырып есепті күнге банктерде орналастырылған ақша қаражаттары, банк депозиттері бойынша сальдо көрсетілген:

Мың теңгемен	Орналасқан жері	Рейтинг		2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
		2022 жыл	2021 жыл		
First Heartland Jusan Invest	Қазақстан	B1/тұрақты	B1/тұрақты	24.852.590	31.424.644
МБҚ кәріз-құбырмен кері автоРено	Қазақстан	Рейтингсіз	Рейтингсіз	4.768.058	18.797.244
«Forte Bank» АҚ	Қазақстан	BB-/тұрақты	B+/позитивті/В+	1.488.827	13.470.794
«Қазақстан Халық Банкі» АҚ	Қазақстан	BBB-/тұрақты	BBB-/тұрақты/BB+	19.062.516	6.546.295
«Банк Центр Кредит» АҚ	Қазақстан	B+/ тұрақты	B/ тұрақты	2.227.258	1.999.933
				52.399.249	72.238.910

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

31. ҚАРЖЫ ТӘУЕКЕЛДЕРІН БАСҚАРУДЫҢ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)**Қаржы құралдарының әділ құны**

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша БЖК арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері мемлекеттік борыштық бағалы қағаздардан тұрды. Бұл қаржы активтері 1-деңгейге, әділ құнының дерек көздерінің иерархиясы бөлігінде әділ құнды бағалау үшін маңызды болып табылатын ең төменгі деңгейдегі бастапқы деректердің негізінде жатады.

Басшылық ақша қаражаты мен қысқа мерзімді депозиттердің, сауда дебиторлық берешектік, сауда кредиторлық берешектік, банктік овердрафттардың және басқа да қысқа мерзімді міндеттемелердің әділ құны, ең алдымен, мұндай құралдарды өтеудің ұзақ емес мерзімдеріне орай шамамен олардың баланстық құнына тең болатындығын анықтады.

Қаржылық есептілікке қосылған қаржы активтері мен міндеттемелерінің әділ құны мұндай мәмілені жасағысы келетін тараптардың арасындағы ағымдағы мәміленің нәтижесінде мәжбүрлі сатудан немесе таратудан басқа, құралға айырбасталуы мүмкін соманы білдіреді. Әділ құнды айқындау үшін келесі әдістер мен болжамдар пайдаланылды:

- Компания дебиторлық берешекті, қаржылық жалдау берешегін және тіркелген мөлшерлемесі бар қарыздарды пайыздық мөлшерлемелер, елге тән болатын тәуекел факторлары, клиенттің дербес төлем қабілеттілігі және қаржылық жобаға тән тәуекелдің сипаттамалары сияқты параметрлердің негізінде бағалайды. Осы бағалаудың негізінде бұл дебиторлық берешек бойынша күтілетін шығындарды есепке алу үшін резервтер құрылады. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша резервтерді шегере отырып мұндай дебиторлық берешектің баланстық құны шамамен оның әділ құнына тең болды;
- Бағасы белгіленетін облигациялардың әділ құны есепті күнге баға белгілеудің негізінде айкындалады. Бағасы белгіленбейтін құралдардың, банктер берген несиелердің және басқа да қаржылық берешектің, қаржылық жалдау шарттары бойынша міндеттемелердің, сондай-ақ басқа да ұзақ мерзімді қаржылық міндеттемелердің әділ құны өтеуге дейін қалған ұқсас шарттармен, несиелік тәуекелмен және мерзімдермен берешек үшін ағымдағы мөлшерлемелерді пайдалана отырып келешек ақша ағындарын дисконттау арқылы айкындалады және әділ құн көздерінің иерархиясы бөлігінде 3-деңгейге жатады;
- Пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінің әділ құны белсенді нарықтарда баға белгілеуінің негізінде айкындалады.

Әділ құнды бағалау көздерінің иерархиясы

Компания қаржы құралдарының әділ құнын айқындаудың және бағалау үлгісінің бөлігіне қарай ол туралы ақпаратты ашып көрсетудің келесі иерархиясын пайдаланады:

- 1-деңгей: бірдей активтер немесе міндеттемелер бойынша белсенді нарыққа арналған бағалар (ешқандай да түзетулерсіз);
- 2-деңгей: барлық шығыс деректері көрсетілетін әділ құнына айтарлықтай әсер ететін басқа да әдістер нарықта тікелей немесе жанама байқалады;
- 3-деңгей: бақыланатын нарықтық ақпаратқа негізделмейтін әділ құнды көрсетуге біршама әсер ететін бастапқы деректерде қолданылатын әдістер.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

31. ҚАРЖЫ ТӘУЕКЕЛДЕРІН БАСҚАРУДЫҢ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)

Әділ құн бағасы көздерінің иерархиясы (жалғасы)

Төмендегі кестеде Компанияның активтері мен міндеттемелерін әділ құны бойынша бағалау иерархиясы көрсетілген:

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша әділ құны бойынша активтерді бағалау иерархиясы

Мың теңгемен	Баланстық құн	Әділ құны	Пайдалана отырып әділ құнды бағалау		
			Белсенді нарықтағы баға белгілеулері (1-деңгей)	Айтарлықтай бақыланатын бастапқы деректер (2-деңгей)	Айтарлықтай бақыланбайтын бастапқы деректер (3-деңгей)
Әділ құны бойынша бағаланатын активтер					
Қазақстан Республикасының мемлекеттік облигациялары (15-ескертпе)	426.806	426.806	426.806	—	—
Әділ құны ашылып көрсетілетін активтер					
Берілген қарыздар (14-ескертпе)	24.138.205	24.138.205	—	—	24.138.205
Қаржылық жалдау бойынша берешек (9-ескертпе)	47.309.507	47.309.507	—	—	47.309.507
Сауда дебиторлық берешек (13-ескертпе)	320.370	320.370	—	—	320.370

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша әділ құны бойынша міндеттемелерді бағалау иерархиясы

Мың теңгемен	Баланстық құн	Әділ құны	Пайдалана отырып әділ құнды бағалау		
			Белсенді нарықтағы баға белгілеулері (1-деңгей)	Айтарлықтай бақыланатын бастапқы деректер (2-деңгей)	Айтарлықтай бақыланбайтын бастапқы деректер (3-деңгей)
Әділ құны ашылып көрсетілетін міндеттемелер					
Қарыздар (18-ескертпе)	59.082.123	59.082.123	–	–	59.082.123
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар (19-ескертпе)	13.174.356	13.174.356	–	–	13.174.356
Кредиторлық берешек (21-ескертпе)	2.158.781	2.158.781	–	–	2.158.781
Басқа да ағымдағы міндеттемелер (22-ескертпе)	1.443.295	1.443.295	–	–	1.443.295

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша әділ құны бойынша активтерді бағалау иерархиясы

Мың теңгемен	Баланстық құн	Әділ құны	Пайдалана отырып әділ құнды бағалау		
			Белсенді нарықтағы баға белгілеулері (1-деңгей)	Айтарлықтай бақыланатын бастапқы деректер (2-деңгей)	Айтарлықтай бақыланбайтын бастапқы деректер (3-деңгей)
Әділ құны бойынша бағаланатын активтер					
Қазақстан Республикасының мемлекеттік облигациялары (15-ескертпе)	440.138	440.138	440.138	—	—
Әділ құны ашылып көрсетілетін активтер					
Берілген қарыздар (14-ескертпе)	18.043.100	18.043.100	—	—	18.043.100
Қаржылық жалдау бойынша берешек (9-ескертпе)	55.065.932	55.065.932	—	—	55.065.932
Дебиторлық берешек (13-ескертпе)	2.593	2.593	—	—	2.593

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**31. ҚАРЖЫ ТӘУЕКЕЛДЕРІН БАСҚАРУДЫҢ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)****Әділ құн бағасы көздерінің иерархиясы (жалғасы)**

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша әділ құны бойынша міндеттемелерді бағалау иерархиясы

Мың теңгемен	Баланстық құн	Әділ құны	Пайдалана отырып әділ құнды бағалау		
			Белсенді нарықтағы баға белгілеулері (1-деңгей)	Айтарлықтай бақыланатын бастапқы деректер (2-деңгей)	Айтарлықтай бақыланбайтын бастапқы деректер (3-деңгей)
Әділ құны ашылып көрсетілетін міндеттемелер					
Қарыздар (18-ескертпе)	81.880.635	81.880.635	—	—	81.880.635
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар (19-ескертпе)	11.801.600	11.695.616	—	—	11.695.616
Кредиторлық берешек (21-ескертпе)	5.966.640	5.966.640	—	—	5.966.640
Басқа да ағымдағы міндеттемелер (22-ескертпе)	2.002.865	2.002.865	—	—	2.002.865

Қаржылық қызметтің нәтижесінде туындаған міндеттемелердегі өзгерістер

Төмендегі кестеде 2022 және 2021 жылдардағы қысқа мерзімді қаржылық міндеттемелердегі өзгерістер көрсетілген:

Мың теңгемен	2022 жылғы 1 қаңтарға	Ақша қаражатының түсуі	Ақша қаражатының кетуі	Валюта бағамдарының өзгеруі	Төленген пайыздар	Басқасы*	2022 жылғы 31 желтоқсанға
Қарыздар	81.880.635	—	(28.029.326)	5.439.433	(2.394.211)	2.185.592	59.082.123
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	11.801.600	—	—	1.223.911	(962.400)	1.111.245	13.174.356
Міндеттемелер жиыны	93.682.235	—	(28.029.326)	6.663.344	(3.356.611)	3.296.837	72.256.479
Мың теңгемен	2021 жылғы 1 қаңтарға	Ақша қаражатының түсуі	Ақша қаражатының кетуі	Валюта бағамдарының өзгеруі	Төленген пайыздар	Басқасы*	2021 жылғы 31 желтоқсанға
Қарыздар	94.581.167	—	(12.995.033)	300.450	(2.570.064)	2.564.115	81.880.635
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	—	11.500.000	—	15.333	(451.889)	738.156	11.801.600
Міндеттемелер жиыны	94.581.167	11.500.000	(12.995.033)	315.783	(3.021.953)	3.302.271	93.682.235

* «Басқасы» бағанында негізінен қарыздар бойынша есептелген сыйақы сомалары көрсетілген. Компания төленген пайыздарды операциялық қызметтен ақша ағындары ретінде жіктейді.

Капиталды басқару

Компанияның капиталын басқарудың басты мақсаты қызметін қолдау және акционерлік құнын барынша көбейту мақсатында капитал толықтығының тұрақты коэффициенттерін қамтамасыз ету болап табылады.

Компания капитал құрылымын басқарады және оны экономикалық жағдайдағы өзгерістерді ескере отырып түзетеді. Құрылған күннен бастап 2022 жылғы 31 желтоқсанға дейінгі кезең ішінде мақсаттарға, саясаттарға немесе процестерге біре-біре өзгеріс енгізілмеді.

Компания таза қарыздардың жалпы капиталға қатыстылығын білдіретін қарыз коэффициентін пайдалану арқылы капитал мониторингін жүзеге асырады. Компания Бас компаниядан алынған қарыздар, шығарылған борыштық бағалы қағаздар мен кредиторлық берешекті таза берешектің құрамына қосады.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**31. ҚАРЖЫ ТӘУЕКЕЛДЕРІН БАСҚАРУДЫҢ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)****Капиталды басқару (жалғасы)**

Кестеде Компанияның 2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанына берешек коэффициенті көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Қарыздар	59.082.123	81.880.635
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	13.174.356	11.801.600
Кредиторлық берешек	2.158.781	5.966.640
Таза берешек	74.415.260	99.648.875
Капитал	63.985.367	60.746.956
Берешек коэффициенті	1,16	1,64